

Opinnäytetyö (AMK)
Sosiaali-alan koulutusohjelma
Lapsi-, nuoriso- ja perhetyö
2015

Leena Frilander-Poikonen ja Senni-Sofia Laukkanen

KASVUN KANSIO -MALLI NAANTALIN KAUPUNGILLE

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma | Lapsi-, nuoriso ja perhetyö

Kevät 2015 | 54 + 6

Heli Virjonen

Leena Frilander-Poikonen ja Senni-Sofia Laukkanen

KASVUN KANSIO -MALLI NAANTALIN KAUPUNGILLE

Tämä opinnäytetyö on muodoltaan toiminnallinen kehittämishanke, jonka kohteena on varhaiskasvatuksessa käytettävä kasvun kansio. Hanke on ajoittunut syksyn 2014 ja kevään 2015 väliselle ajalle. Tehtävänä on ollut kehittää Naantalın kaupungin varhaiskasvatusyksiköille yhtenäinen kasvun kansio -malli, joka luo pohjan kaupungin kasvun kansio -työskentelyn vähimmäisvaatimuksille.

Kehittämishanketta ovat ohjanneet tavoitteet varhaiskasvatustyöntekijöiden arkea helpottavan työvälineen saavuttamisesta sekä lapsen, vanhempien ja varhaiskasvattajan äänen esiin tuomisesta. Lapsen identiteetin kehityksen tukemiseksi pyritään varmistamaan lasten kasvun ja kehityksen sekä kokemusten oikea-aikainen ja järjestelmällinen dokumentointi. Hankkeen taustalla vaikuttavat teoria kasvun kansiosta, lapsen identiteetistä sekä kolmesta äänestä eli varhaiskasvatuksen toimijoiden – lapsen, vanhempien ja varhaiskasvattajan – näkyväksi ja kuulluksi tekemisestä.

Kehittämishanke on toteutettu yhteistyössä kaupungin varhaiskasvatustyöntekijöiden kanssa. Heidän osallistamiseksi hankkeessa hyödynnettiin kehittämisen menetelminä asiantuntija- ja dialogimenetelmää. Lisäksi käytettiin tiedonkeruumenetelmänä kyselyä, valmiita materiaaleja sekä systemaattista materiaalien tallentamista.

Kehittämishankkeen lopullinen tuotos eli kasvun kansio -malli pohjautuu aikaisemmin käytössä olleisiin, toimiviksi koettuihin kasvun kansion materiaaleihin ja käytäntöihin. Kehitetty mallikansio on muodoltaan sähköinen tiedostokokonaisuus, joka koostuu ohjeistuksesta ja lasten kasvun kansion liitettäväksi tarkoitetuista valmiista materiaalipohjista. Mallikansio arvioitiin yhdessä toimeksiantajan kanssa käyttökelpoiseksi ja sen virallinen käyttöönotto ajoittuu syksyille 2015.

ASIASANAT:

kasvun kansio, kehittämishanke, mallikansio, identiteetti, varhaiskasvatus, dokumentointi

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme in Social Services | Child, youth and family work

Spring 2015 | 54 + 6

Heli Virjonen

Leena Frilander-Poikonen ja Senni-Sofia Laukkanen

CHILD'S PORTFOLIO MODEL FOR NAANTALI TOWN

This thesis is a functional development project. It focuses on child's portfolio which is used in early childhood education. The project was started in autumn 2014 and it was completed in spring 2015. The assignment was to develop coherent portfolio -model to Naantali town's early childhood education departments. The model is supposed to be used for town's early childhood education portfolio working and it creates the minimum requirements for this task.

The project had two goals. The first one was to develop a tool for the workers working for town's early childhood education faculties that would help pedagogues or educators in their work. The second was to create a way for children, parents and pedagogues to express their views on child's growth, development and experiences. Well-timed and systematic documentation is meant to support child's own identity and its development. The project's theoretical background is based on the theory of portfolio, child's identity and actors in early childhood education.

The development project was done in co-operation with Naantali town's pedagogues and educators in early childhood education. To get their opinions for the project it was used methods such as specialist and dialog methods. In addition it has also used data collection methods like enquiries, ready-made materials and systematic documentation of the materials.

The final portfolio model is based on materials and practices that were used earlier by the educators and were noted to be functional. The model is electrical data file which consist instructions and ready-made materials that can be included in a child's portfolio. The portfolio model was evaluated to be workable and it will be commissioned in autumn 2015.

KEYWORDS:

portfolio, development project, model, identity, early childhood education, documentation

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 KEHITTÄMISHANKKEEN LÄHTÖKOHDAT	7
2.1 Kehittämishankkeen tausta ja tarve	7
2.2 Kehittämishankkeen rajaukset	8
2.3 Kehittämistehtävä ja tavoitteet	9
3 KASVUN KANSIO	11
3.1 Kasvun kansion taustatekijät	11
3.2 Kasvun kansion tavoitteet ja merkitys	13
3.3 Erilaisia kasvun kansioita	14
3.4 Tutkimus- ja kehittämishankkeita liittyen kasvun kansioon	15
4 LAPSEN IDENTITEETTI	16
4.1 Identiteetti ja minuus	16
4.2 Identiteetin kehitys lapsuusvuosina	17
4.3 Identiteetin kehityksen tukeminen varhaiskasvatuksessa	18
4.4 Nykypäivän haasteet lapsen identiteetin kehitykselle ja sen tukemiselle	19
5 KOLME ÄÄNTÄ – LAPSI, VANHEMMAT JA VARHAISKASVATTAJA	21
5.1 Kolmen äänen kokonaisuus kasvun kansiossa	21
5.2 Varhaiskasvattajan ääni	22
5.3 Vanhempien ääni	24
5.4 Lapsen ääni	25
6 KEHITTÄMISHANKKEEN ETENEMINEN	27
6.1 Kehittämishankkeen aikataulu ja vaiheet	27
6.2 Kehittämishankkeen menetelmät	30
6.3 Aineiston hankinta ja dokumentointi	31
6.4 Aineiston analysointi ja johtopäätökset	34
7 KEHITTÄMISHANKKEEN TUOTOS	38
7.1 Kasvun kansio -mallin sisältö, rakenne ja muoto	38
7.2 Kasvun kansio -mallin käyttö ja hyödyntäminen	43

8 LOPPUARVIOINTI JA -POHDINTA	47
8.1 Kehittämishankkeen ja lopputuotoksen arviointi	47
8.2 Ammatillisen kasvun pohdinta	50

LÄHTEET	52
----------------	-----------

LIITTEET

- Liite 1. Kehittämiskysely ja saateviesti
- Liite 2. Sähköisen kasvun kansio -mallin sisältö ja rakenne
- Liite 3. Vähimmäisvaatimukset materiaalisivujen käytölle
- Liite 4. Esimerkki vuosikello suunnitelma

KUVAT

Kuva 1. Kyselytulosten tarkempi analysointivaihe	35
--	----

KUVIOT

Kuvio 1. Kehittämishankkeen aikataulu ja vaiheet	28
--	----

TAULUKOT

Taulukko 1. Lapsen äänen materiaalisivut	39
Taulukko 2. Vanhempien äänen materiaalisivut	41
Taulukko 3. Varhaiskasvattajan äänen materiaalisivut	42

1 JOHDANTO

Kehittämishankkeemme kohteena on varhaiskasvatuksessa käytettävä lapsen kasvun kansio. Tarkoituksenamme on ollut kehittää Naantalın kaupungin päiväkotiyksiköille vähimmäisvaatimuksiltaan yhdenmukainen kasvun kansio -malli syksyn 2014 ja kevään 2015 aikana. Taustalla tavoitteina ovat toimineet ajatukset ja ideat varhaiskasvatushenkilöstön työarkea helpottavasta työvälineestä, jonka avulla pyritään varmistamaan lapsen kasvun ja kehityksen sekä päiväkotikokemusten oikea-aikainen ja järjestelmällinen dokumentointi.

Kasvun kansio -mallissamme olemme asettaneet tarkemmaksi tarkastelunäkökulmaksi lapsen identiteetin kehityksen sekä kasvun kansion mahdollisuudet tukea lapsen kyseistä kehitysosa-alueita kolmen äänen kautta. Kolmella äänellä tarkoitamme, Marja Kaskelaa ja Eeva-Liisa Kronqvistia (2012, 12) mukailleen, vanhempien, päivähoiton kasvattajien ja lapsen omaa kuvailua lapsen sen hetkisestä elämänvaiheesta. Tarkoituksena on nähdä nämä kaikki kolme ääntä tasa-arvoisina näkökulman tuojina, joita voidaan hyödyntää kasvun kansion rakentamisessa mahdollisimman monipuolisen ja vahvan identiteetin luomiseksi lapselle.

Tämä raportti on kokonaiskuvaus kehittämishankkeestamme. Raportin teoreettisessa osuudessa, luvut 3–5, käsittelemme yleisellä tasolla kasvun kansiota ja lapsen identiteettiä, josta sitten syvennämme kolmeen ääneen sekä niiden osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuuksiin lapsen myönteisen identiteetin kehittämiseksi. Kehittämishankkeemme tarkempia lähtökohtia ja etenemisprosessia käsittelemme luvuissa 2 ja 6, kun taas tuotosta kuvaamme yksityiskohtaisemmin luvussa 7. Päätämme raporttimme kehittämishankkeen ja lopputuotoksen lopuarviointiin sekä oman ammatillisen kehityksen pohdintaan luvussa 8.

Haluamme tuoda esiin suuret kiitoksemme kaikille Naantalın kaupungin varhaiskasvatuksen työntekijöille, jotka ovat olleet mukana kehittämishankkeessa. Erityiskiitokset Saila Leppäselle, joka toimi hankkeemme ideaäitinä ja innostavana yhteistyökumppanina.

2 KEHITTÄMISHANKKEEN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Kehittämishankkeen tausta ja tarve

Lähtökohdat kehittämishankkeellemme ovat olleet ihanteelliset, sillä jo hyvin aikaisesta vaiheesta lähtien hankkeesta löytyivät ”hyvältä opinnäytetyöaiheelta” toivotut piirteet: työelämälähtöisyys, ajankohtaisuus sekä yhteys koulutusohjelman opintoihin omien tietojen ja taitojen peilaamiseksi (Vilkkä & Airaksinen 2004,16–19). Erittäin tärkeänä lähtökohtana pidämme myös omaa henkilökohtaista kiinnostustamme kehittämishankkeen aihetta, varhaiskasvatuksessa käytettävään kasvun kansiota, kohtaan.

Ajatus kasvun kansion kehittämisestä heräsi toukokuussa 2014 suorittaessamme harjoittelujaksoa Naantalın kaupungin varhaiskasvatuksen hallinnon puolella. Idea nousi esille varhaiskasvatuksen työkentältä, päiväkotiyksikköjohtajan Saira Leppänen kautta. Leppänen oli perehtynyt entisen Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen (Stakes) – nykyisen Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) – vuonna 2012 julkaisemaan teokseen ”Niin ainutlaatuinen. Näkökulmia lapsen yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan” ja kiinnostunut kolmen äänen näkökulmasta, jota voisi mahdollisesti hyödyntää myös kasvun kansio -työskentelyssä. Taustalla vaikutti myös tarve kehittää kaupungin päiväkotiyksiköille tarkoituksenmukainen ja yhdenmukainen kasvun kansio -malli, sillä sen hetkiset käytännöt olivat niin yksikkö- kuin kasvattajakohdaisiakin.

Kasvun kansiolle ei varsinaisesti olekaan yhtä virallista määritelmää löydettävissä ja lastenhoitaja Raili Vuorisen sanoin: ”Kasvunkansioiden laatimiseen ei ole yhtä oikeata mallia, vaan se on aina tekijänsä näköinen.” (JHL 2014). Näemme kuitenkin jokaisen kasvun kansion tulkinna pääajatuksena olevan lapsen yksilöllisen kasvun, kehityksen ja toiminnan dokumentointi osana varhaiskasvatussuunnitelman toteutusta ja arviointia. Kehittämishankkeella haluttiin taata yhdenmukainen kasvun kansio -malli Naantalın kaupungille, jotta työn jälki

ja laatu olisi perusmalliltaan tasapuolista päiväkodista ja ammattikasvattajasta riippumatta.

Kehittämishankkeemme työnimeksi muotoutui aluksi ”Kasvun kansio – kolme ääntä”, joka sitten ajan myötä muokkautui vaihteittain lopulliseen muotoonsa ideoinnin, työn etenemisen ja rajauksien selkiytymisen seurauksena. Koimme tärkeäksi saada päiväkotien varhaiskasvatushenkilöstön mukaan kehittämishankkeeseen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta koko hanke, erityisesti lopputuotos, palvelisi varhaiskasvatuksen työntekijöitä kasvun kansion käyttäjinä parhaalla mahdollisella tavalla.

Alussa järjestimme yhteisen ideointitapaamisen Tammiston päiväkodin varhaiskasvatustyöntekijöiden kanssa. Suuntaavien opintojemme harjoittelupaikkana Tammiston päiväkodista muodostui käytännöllisyyssyistä Naantalın kaupungin päiväkotiyksiköiden varhaiskasvatushenkilöstön edustusjoukko hankkeen ideointivaiheessa. Ideointitapaamisessa työntekijöiden jakamissa kokemuksissa korostui erityisesti kasvun kansion merkitys lapselle itselleen. Kansioden on huomattu saavan paljon arvostusta ja mielenkiintoa lapsilta: ”Olenko mä ollu noin pieni joskus?”, ”Tollasenko piirustuksen mä olen vuosi sitten tehnyt!”. Näin halusimme kehittämishankkeen toimijoina tuoda lapsen identiteetin kehityksen ja sen tukemisen yhdeksi keskeiseksi näkökulmaksi työskentelyymme.

2.2 Kehittämishankkeen rajaukset

Jotta kehittämishanke ei laajene liian mittavaksi, on se rajattava aiheen ja toiminnan osalta suunnitteluvaiheessa realistisesti. Tällä tarkoitetaan kaikkien käytössä olevien resurssien huomioimista. Näin varmistetaan sekä henkilökohtaisten että annettujen resurssien riittäminen toivottuun lopputulokseen ilman, että toivottuja ja suunniteltuja rajoja ylitetään. (Vilkkä & Airaksinen 2004, 18–19, 29.) Kehittämishankkeen kohteeksi on rajautunut varhaiskasvatuksessa käytettävä lapsen kasvun kansio, jota tarkastellaan ja kehitetään kolmen äänen ja lapsen identiteetin näkökulmasta. Nämä kolme asiaa – kasvun kansio, kolme ään-

tä ja lapsen identiteetti – muodostavat myös kehittämishankkeemme teoriarajauksen.

Kehittämishanke toteutettiin Naantalın kaupungin varhaiskasvatuksessa, josta tarkemmaksi toimintaympäristöksi rajautuivat kaupungin päiväkotiyksiköt. Kohdejoukkona lapsen kasvun kansio -mallille ovat luontevasti päiväkotiyksiköiden varhaiskasvatustyöntekijät mallikansion käyttäjinä. Tästä huolimatta mallikansion hyödyt ulottuvat kaikille kolmelle äänelle, sillä jokaiselle kohdejoukolle päivähoidon toiminnan dokumentointi on merkityksestä eri näkökulmista, esimerkiksi vanhemmat saavat kasvun kansion avulla tietoa lapsensa päiväkotiarjesta ja lapsensa kehityksestä (Kalliala 2012, 202). Lapset, heidän kasvunsa, kehityksensä ja kokemuksensa, puolestaan ovat itse kasvun kansion dokumentoinnin kohteena. Kehittämämme mallikansio varmistaa siis heidän oikeutensa saada keskenään tasa-arvoiset kuvaukset omista päiväkoti- ja varhaislapsuusvuosistaan.

Yhdenmukaisen kasvun kansio -mallin ollessa puuttuva työväline päiväkodeissa, sen ensisijainen työstämismvastuu voidaan ajatella kuuluvan päivähoidon työntekijöillä. Näin ollen kehittämishankkeen toimijoita olivat meidän lisäksi kaikki Naantalın kaupungin päiväkodeissa työskentelevät varhaiskasvatuksen työntekijät, jotka osallistuivat kehittämishankkeeseen. Työntekijöiden rajautuminen toimijoiksi oli myös nimenomaan kentältä esitetty toive, sillä vanhempien ja lasten mukaan ottaminen kehitystyöhön nähtiin liian suurena työ määränä ajallisiin resursseihin nähden. Käytännön asioiden helpottamiseksi, tietyissä työvaiheissa, toimijoista avainyhteistyökumppaniksi rajautui vielä tarkemmin, jo aikaisemmin mainittu päiväkoti Tammisto ja kyseisen yksikön vt. johtaja Saira Lepänen.

2.3 Kehittämistehtävä ja tavoitteet

Kehittämishankkeemme varsinaisena kehittämistehtävänä oli luoda vähimmäisvaatimuksiltaan yhdenmukainen kasvun kansio -malli käytettäväksi kaikkiin Naantalın kaupungin päiväkotiyksiköihin. Mallikansion tarkoituksena on toimia

päiväkotien varhaiskasvatustyöntekijöiden työn suunnittelun ja dokumentoinnin työvälineenä, jonka avulla varmistetaan lapsen kasvun ja kehityksen sekä päiväkotikokemusten oikea-aikainen dokumentointi. Mallikansiota siis halutaan helpottaa työntekijöiden arkea ja kehittää kasvun kansiota dokumentointivälineenä. Lisäksi olemme asettaneet taustalle tavoitteeksi saada kasvun kansiossa kaikki kolme ääntä kuuluviin ja tukea näin lapsen monipuolisen ja vahvan identiteetin kehittymistä sekä samalla ammattikasvattajien ja vanhempien välistä kasvatuskumppanuutta.

Nykypäivänä ajatellaan, että identiteetin kehitys alkaa jo varhaiskehityksessä (Mäkinen 2011, 107–108). Kasvuympäristöinä sekä päiväkoti että koti ovat molemmat tärkeässä asemassa, kun tarkastellaan, millaiseksi lapsen identiteetti muotoutuu varhaisvuosina. Omien kokemustemme sekä näkemystemme mukaan lapsuus, sekä siihen liittyvä kasvu ja kehitys, ovat saaneet nyky-yhteiskunnassa suuren merkityksen. Ajankohtaista Suomessa on tällä hetkelle pyrkimys kehittää ja ohjata varhaiskasvatuksen laatua, sen käytäntöjä käsittelevissä asiakirjoissa, kuten Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet (Opetushallitus 2014; THL 2014). Näissä molemmissa teoksissa ohjataan kasvatuksen ammattilaisia muun muassa tukemaan juuri lapsen identiteetin ja minuuden kehittymistä (Mäkinen 2011, 97–98).

3 KASVUN KANSIO

3.1 Kasvun kansion taustatekijät

”Kaiken systemaattisen kasvattamisen ja opettamisen perustana on aina jonkinlainen käsitys oppimisesta.” (Hujala ym. 2007, 32). Historian ja nykypäivän varhaiskasvatuksen oppimisen pedagogiikat on luokiteltavissa kolmeen teoreettiseen pääryhmään: behavioristiseen, humanistiseen ja konstruktivistiseen oppimiskäsitykseen (Hujala ym. 2007, 34). Kasvun kansio -työskentelyn periaatteet on yhdistettävissä konstruktivistisen oppimiskäsityksen mukaiseen oppimisen arviointiin, joka on erottamattomasti yhteydessä varhaiskasvattajan suunnittelu-työhön (Hujala ym. 2007, 88–89).

Konstruktivistinen oppimiskäsitys ja Reggio Emilia -pedagogiikka

Konstruktivistisen oppimiskäsityksen suuntauksessa yksilö nähdään valikoivan, muuntavan ja tulkitsevan vastaanottamaansa informaatiota aikaisempien tietojen ja taitojen pohjalta, rakentaen näin uusia ajattelun ja toiminnan malleja (Glaserfeld (von) 1995, Hujalan ym. 2007, 50 mukaan; Tynjälä 1999, 37–38). Konstruktivistisessa oppimisen pedagogiikassa tärkeässä osassa kasvattajan toimintaa on näin ollen lapsilähtöisyys, jossa lapsen rooli aktiivisena toimijana korostuu (Hujala ym. 2007, 55). Lapsilähtöisyys edellyttää kasvattajalta lapsen kokonaisvaltaista kohtaamista ja hänen tunteidensa tunnistamista (Mikkola & Nivalainen 2009, 14–15).

Lapsilähtöiseen toimintaan ja arvioivaan havainnointiin pohjautuva Reggio Emilia -pedagogiikka voidaan nähdä nykyisen kasvun kansio -työskentelyn perustana (Hujala ym. 2007, 89). Kyseisen pedagogiikan filosofisena runkona toimii muun muassa moninaisuuden kunnioitus, osallisuus, oppiminen, leikki sekä lasten ja aikuisten oikeus määrittää itsensä oman elämänsä tärkeiksi toimijoiksi (Suomen Reggio Emilia -yhdistys ry 2015). Dokumentointi on tärkeä osa toimintaa, sillä sen avulla saadaan käsitys yksittäistä lasta kiinnostavista asioista, mahdollisista ongelmista ja hänen kehityksestään. Dokumentointi tapahtuu esi-

merkiksi äänittämällä tai kirjoittamalla muistiin lasten keskusteluja ja tallentamalla toimintaa videoinnin tai valokuvauksen avulla. Lapsen kehitykseen ja toimintaan liittyvät asiat tallennetaan lapsen omaan kansioon. (Hujala 2007, 89.) Reggio Emilia -pedagogiikassa koko elämää hahmotetaan sosiaaliskonstruktivistisesti. Siinä ihminen omine tietoineen nähdään osana maailmaa, ei erillään siitä. (Tynjälä 1999, 56.)

Varhaiskasvatussuunnitelma

YK:n yleissopimuksen lapsen oikeuksien myötä 1989 lapset nostettiin näkyväksi kansalaisryhmäksi. Lapsuus ymmärrettiin arvokkaana elämänvaiheena, jolloin on oikeus saada tukea ja suojelua. Lapsen oikeudet on huomioitu Suomen valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa, jonka perusteet julkaistiin vuonna 2004. Kyseinen julkaisu on varhaiskasvatuksen sisällön ja laadun ohjausväline. Tämän seurauksena kunnissa aloitettiin työt oman varhaiskasvatussuunnitelman aikaansaamiseksi. Näin päivähoiton toimintatavat ja arvot on otettu tarkan arvioinnin, sekä tarkastelun kohteeksi. (Mikkola & Nivalainen 2009, 13; Heinonen & Kuikka 2013, 197.)

Varhaiskasvatuksella on suuri vastuu edistää lapsen kehitystä yksilöllisesti ja kokonaisvaltaisesti sekä varmistaa lasten oikeuksien toteutuminen. Lapsen oikeuksien yleissopimuksen artiklassa 5 tuodaan esille, että lapsen ohjaus tulisi vastata hänen ikää ja kehitystasoa, esimerkiksi varhaiskasvatussuunnitelmien tulisi ottaa huomioon nämä lapsen eri kehitysvaiheet. Varhaiskasvatuksen ammattilaisten suurena haasteena ja tärkeänä tehtävänä ovat myös vanhemmuuden tukeminen ja kannustaminen lapsen kasvatustehtävässä. Lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma tuleekin toteuttaa yhdessä lapsen vanhempien kanssa. Kasvun kansio on yksi keino arvioida yksilöllisesti lapsen kasvua ja kehitystä ja hyödyntää tätä varhaiskasvatussuunnitelman toteutumisen arvioinnissa ja päivittämisessä. (Naantalin kaupunki 2010, 17; Heinonen & Kuikka 2013, 207–208.)

3.2 Kasvun kansion tavoitteet ja merkitys

Kasvun kansio voidaan nähdä lapsen portfoliona, johon tallennetaan häneen liittyvää materiaalia, esimerkiksi piirustuksia ja valokuvia (Hytönen 2012, 3). Tämän lisäksi kansion oleellisena osana ovat myös lapsen kertomukset sekä aikuisten kirjalliset raportoinnit lapsen edistymisestä ja erilaisista havainnointi tilanteista. Kansioon tallentuu lapsen oma toiminta päivähoitossa, tärkeinä muistoina arjen tapahtumista ja ajatuksista, tehden kasvun kansiosta lapsen oman tärkeän kansion (Turun kaupunki 2013, 17). Kasvun kansio opettaa lasta itseään seuraamaan omaa kehitystään, sekä samalla iloitsemaan omien taitojen ja tiedon karttumista. Tämä auttaa hänen itsetunnon ja itsetuntemuksen kehityksessä. (Kankaanranta 1998, 69–75; Hujala ym. 2007, 90; Edu, 2015.)

Kasvun kansio toimii varhaiskasvatuksessa vuorovaikutuksen välineenä. Dokumentoidut havainnot ovat hyvänä pohjana vanhempien kanssa käytävälle yhteistyölle eli kasvatuskumppanuudelle. Kansioon kerättyjen dokumenttien avulla kasvattajat ja vanhemmat voivat seurata lapsen yksilöllistä kehitystä, kasvua ja oppimista. Näin se on tärkeä osa varhaiskasvatussuunnitelmaa sekä varhaiskasvattajan pedagogista suunnittelua ja arviointia. (Kankaanranta 1998, 69–75; Hujala ym. 2007, 89; JHL 2014.) Samalla pystytään havainnoimaan ja puuttumaan lapsen mahdollisiin erityistarpeisiin ja kehityksellisen viivästymisen riskiin (Hujala ym. 2007, 92).

Kasvun kansio on toimintamuoto, jota varhaiskasvatuksen työntekijät omassa lapsiryhmissään muokkaavat ja täydentävät, tavoitteenaan tehdä kansiosta kunkin lapsen itsensä näköinen. Lapsen oma osuus kasvun kansiossa on olennainen, varhaiskasvatuksen työntekijän rinnalla. Vanhemmat kuuluvat kiinteästi myös kasvun kansion toteutukseen. He voivat tahtoessaan tuoda kansioon oman näkemyksensä lapsesta hänen kotiympäristöstään ja näin saada vanhemman äänen näkyviin. Kasvun kansio on myös väline tutustua lapseen, kun hän siirtyy lapsiryhmästä toiseen. Halutessaan kansion voi viedä myös kouluun omalle opettajalle. Näin opettaja saa kokonaiskuvan lapsesta, ennen koulun aloittamista. (Kankaanranta 1998, 69–75; Päiväkoti Viidakkorumpu 2014.)

3.3 Erilaisia kasvun kansioita

Varhaiskasvatuksen työkentältä löytyy erilaisia painotuksia ja toteutustapoja kasvun kansio -työskentelyssä. Seuraavaksi esittelemme muutaman, satunnaisesti valikoituneen, esimerkin päiväkotien kasvun kansioista. Uudessakaupungissa sijaitsevan Myllymäen päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma sisältää laajan selvityksen siitä, millaisena he näkevät kasvun kansion ja miten he toteuttavat sitä käytännössä. Se on jokaisen lapsen henkilökohtainen kansio, joka toteutetaan yhdessä lapsen kanssa. Kansioon tallennetaan tietoa lapsen kasvusta, kehityksestä, toiminnasta ja oppimisesta päiväkodista. Kansio on yhteistyöväline päiväkodin ja kodin välillä, sekä työväline kasvatussuunnitelman rinnalla. Myllymäen päiväkodissa kasvun kansio on lapsen ja päiväkodin työntekijän välinen toimintamuoto. Lapsen vanhemmat eivät ole mukana sen toteuttamisessa tai suunnittelussa, vaan kansio on heille tiedonsaannin väline lapsen päiväkotiajasta. (Myllymäen päiväkotit 2010, 9.)

Hyvinkään kaupungin varhaiskasvatuspalveluiden alla kunnallisen päivähoidon osiossa mainitaan lapsen kasvun kansio. Siihen varhaiskasvatuksen työntekijät keräävät muistoja lapsen toiminnasta ja tapahtumista päivähoiton ajalta. Kansio kulkee lapsen mukana hänen siirtyessään lapsiryhmästä tai päivähoitopaikasta toiseen. Vanhemmat voivat halutessaan liittää kansioon omaa aineistoaan. (Hyvinkää 2015.)

Eri kaupunkien päivähoidoissa on käytössä myös digitaalisia kasvun kansioita. Tällaisia on muun muassa Järvenpään ja Tampereen kaupungeissa. Digitaalinen kasvun kansio mahdollistaa tavallisen kasvun kansion sisällön lisäksi digitaalisen materiaalin, kuten äänitteiden, valokuvien tai esimerkiksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelman lisäämisen. Järvenpään kaupungin päiväkodeissa käytössä olevan digitaalisen kasvun kansion eli Tenavanetin avulla vanhempien ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden on mahdollista syventää ja kehittää kasvatuskumppanuutta, kuten lähettää Tenavanetin avulla toisilleen erilaisia tiedotteita liittyen lapsen kehitykseen, oppimiseen tai vain arkipäivän tapahtumiin. (Järvenpää 2015.)

3.4 Tutkimus- ja kehittämishankkeita liittyen kasvun kansioon

Emma Hytösen kehittämishankkeessa *"Kasvunkansio osana päiväkodinarkea"* tavoitteena on ollut kehittää ja tuottaa kasvunkansio-malli, joka tukisi lapsen hyvää kasvua, kehitystä ja oppimista. Aineisto kertyi kasvattajien teemahaastatteluilta ja arvioimalla olemassa olevia kasvunkansioita. (Hytönen 2012, 3.) Hänen tekemänsä kasvun kansio -mallin päätarkoituksena on ollut kasvattaa lapsen osallisuutta kasvun kansio -työskentelyssä. Mallinsa suunnittelussa ja siihen liittyvässä päätöksenteossa Hytönen onkin hyödyntänyt lapsien mielipiteitä ja näkemyksiä. (Hytönen 2012, 28.)

Muita kasvun kansioon liittyviä tutkimus- ja kehittämishankkeita ovat esimerkiksi Jenni Okkerin *"Kasvun kansiot Kotkan päivähoitossa"* ja Sari Tiaisen & Tea Lindströmin *"Opas lastentarhaopettajille: kasvun kansio työskentelyn aloitus päiväkodissa"*. Okkeri on omassa hankkeessaan tutkinut Kotkan kaupungin päivähoiton kasvun kansioiden sisältöä, lapsen osallisuutta niiden kokoamisessa ja kasvun kansion hyödyntämistä pedagogisen suunnittelun apuvälineenä. (Okkeri 2012, 2). Tiainen & Lindström (2013, 2) ovat keskittyneet hankkeessaan suunnittelemaan yksittäisen päiväkotia Saniaisen lastentarhaopettajille suunnattua opasta kasvun kansio -työskentelyn aloituksen helpottamiseksi. Opas on toteutettu pdf-muotoisena, sen käytön helpottamiseksi.

Kasvun kansiota on tutkittu myös digitaalisessa muodossa. Pia Kola-Torvinen (2005, 2) on tehnyt kasvatustieteen pro gradu -tutkielman aiheesta *"Digitaalinen kasvun kansio kasvatuskumppanuuden tukena"*. Tutkimuksen päätarkoituksena on ollut selvittää, miten digitaalinen kasvun kansio voisi parhaalla mahdollisella tavalla tukea kasvatuskumppanuutta perheen ja päiväkodin välillä. Taustalla on myös pyritty selvittämään, miten kasvatuskumppanuus rakentuu lastentarhaopettajien ja lasten vanhempien silmin digitaalisen kasvun kansion avulla.

4 LAPSEN IDENTITEETTI

4.1 Identiteetti ja minuus

Identiteetti vastaa kysymyksiin, kuka ihminen on ja mihin hän kuuluu. Henkilöllä voi olla useampia identiteettejä, mutta ne kaikki ovat omakohtaisia. Määrittelijöinä toimivat ihminen itse, omien sisäisten kokemusten, ja ympäristö, muiden henkilöiden määrittelyiden kautta. Farquhar (2012, 294) korostaa nimenomaan identiteetin muodostumiseen vaikuttavaa ympäristöä, joka sosialisoin avulla ohjaa ihmistä löytämään paikkansa yhteiskunnasta ja hahmottamaan näin identiteettiään. Nykykäsityksen mukaan identiteetti ei ole kuitenkaan suoraan annettavissa ja vastaanotettavissa, vaan jokaisen on suoritettava tietoista pohdintaa oman identiteettinsä eteen. Identiteetti voidaan nähdä siis välineenä, jonka avulla ihminen hahmottaa itsensä yksilönä suhteessa muihin. (Mäkinen 2011, 95–96.)

Identiteetin yksi ilmentymismuoto ihmisen olemuksessa on minuus, joka liitetään usein samaa tarkoittavaksi identiteetin kanssa. Eriteltynä minuudella tarkoitetaan kuitenkin henkilön olemuksen subjektiivista puolta, kykyä jäsentää omakohtaisia ajatuksia, havaintoja ja tuntemuksia. Minuus on eräänlainen kokonaiskäsitys itsestä, jossa minäkäsitys, minäkuva ja itsetunto kytkevät ymmärretyn minuuden yhteen omien tietojen ja taitojen, pystyvyyden, itsesäätelyn ja motivaation kanssa. Osallisuuden kokemukset ja tuntemukset toisten suhtautumisesta itseän muovaavat muun muassa käsitystä itsestä. (Mäkinen 2011, 100–101.)

Lapselle on tärkeä turvata juuri edellä mainitut kokemukset osallisuudesta. Tällä tarkoitetaan tunnetta ja kokemusta hyväksytyksi tulemisesta ja kuulumisesta omaan yhteisöön, esimerkiksi päiväkotiryhmään tai perheeseen. (Kaskela & Kronqvist 2012, 19–20.) Näin lapselle muodostuu mahdollisuudet Mäkisen (2011, 95) mainitsemille peilisuhteille, joiden avulla identiteetin, ja sitä kautta myös minuuden, kehittyminen on mahdollista.

4.2 Identiteetin kehitys lapsuusvuosina

Edellä, identiteetin määritelmässä, jo hieman sivuutettiin identiteetin kehitystä, joka siis tapahtuu suhteessa ympäristöön ja sen toimijoihin. Identiteetin muotoutumisprosessin hahmottamiseksi voidaan identiteetin kehitystä verrata puupintojen lakkakerrokseen, jossa elämän jokainen tuokio, toiminta, kokemus ja ajatus kuvaavat uutta kerrostumaa. ”Kuten lakka, ne saattavat takertua, pinttyä tai jähmettyä; kerroksia voidaan myös naarmuttaa, poistaa ja muovata uudelleen.” (Mäkinen 2011, 108.)

Koska lapsi on heti elämänsä alusta asti vuorovaikutussuhteessa ympäristöönsä, voidaan identiteetin perustella lähtevän kehittymään ihmisen elämänkaaren ensi hetkistä (Helenius ym. 2001, 164–165; Kanninen & Sigfrids 2012, 27–28). Vuorovaikutussuhteella tarkoitetaan molemmilta osapuolilta aktiivisuutta ja osallisuutta vaativaa sidettä. Varhaisin vuorovaikutussuhde muodostuu useimmiten lapsen ja vanhemman välille muotoutuen lopulta kiintymyssuhteeksi. (Kaskela & Kronqvist 2012, 16.)

Englantilainen psykoanalyytikko Donald Winnicot on nimennyt lapsen ja aikuisen vuorovaikutussuhteen tilanteita kohtaamishetkiksi. Näissä kohtaamishetkissä lapselle muodostuu mahdollisuus tuntea tulevansa ymmärretyksi ja kehittää minuuttiaan häntä hoitavan aikuisen tukemana. (Kaskela & Kronqvist 2012, 8–9.) Esimerkkinä kiintymyssuhdetta ja lapsen minuutta kehittävästä vuorovaikutuksen keinosta on katse, jonka aikuinen luo lapseen. Aikuisen katseesta lapsi näkee itsensä heijastumana – millaisena aikuinen hänet näkee (Winnicot 1971, Sinkkosen 2012, 33–35 mukaan).

Identiteetti on siis yhteydessä sosiaalisuuteen, jonka tärkeänä toiminnan keino on kieli. Kieli kiinnittääkin lapsen yhteisöön ja identiteettityöhön. (Mäkinen 2011, 95–96, 107.) Lapsen kielellisten taitojen alkaessa kehittyä toisella ikävuo-
della, mahdollistuu lapselle uusi tapa luokitella ja jäsentää ympäristöään sekä määritellä omaa itseä ja toisia. Kieli palvelee sekä erillistymistä että yhteenkuuluvuuden tunnetta antaessaan mahdollisuuden jakaa kokemuksia ja tunteita, tulla kuulluksi ja ymmärretyksi. Kielen avulla voidaan myös oikaista, selventää

tai vahvistaa omia ja toisten käsityksiä, mikä puolestaan on yhteydessä realiteettitajun kehitykseen. (Sinkkonen 2012, 41–43.) Sosiaalisessa konstruktio- nismissa sosiaalinen todellisuus muodostuu sosiaalisen, kielellisen vuorovaiku- tuksen avulla (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Kielen toimiessa identiteetin välittäjänä käytetään identiteetistä nimitystä narratiivinen identiteetti. Identiteetti itsessään on jo tarina, identiteettitarina, jossa aikaisemmissa tapah- tumissa ja toiminnoissa sekä niistä seuranneista kokemuksissa ja tuntemuksis- sa ovat identiteetin juuret. Identiteetti kehittyy tarinan edetessä eli, kun lapsi kertoo itsestään tai toiset kertovat hänestä. (Mäkinen 2011, 103–104.)

4.3 Identiteetin kehityksen tukeminen varhaiskasvatuksessa

Lapsuuden identiteetin kehityksen näkökulmasta päästään tarkastelemaan var- haiskasvatusta ja sen merkitystä identiteettiä tukevana ympäristönä. Lapsien elinympäristöt ovatkin laajentuneet ja moninaistuneet huomattavasti viime vuo- sikymmeninä (Mäkinen 2011, 95). UNICEF:n vuonna 2008 julkaiseman raportin mukaan nykypäivän uusi sukupolvi on ensimmäinen, jossa enemmistö viettää suuren osan lapsuusajastaan kodin ulkopuolisissa kasvatusympäristöissä, ku- ten päiväkodeissa (Farquhar 2012, 289).

Ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojen tukeminen sekä monipuolisten vuorovaikutus- keinojen ja -tilanteiden tarjoaminen on lapsen identiteettiä kehittävää toimintaa varhaiskasvatuksessa (Mäkinen 2011, 105). Huolehtimalla esimerkiksi siitä, että lapsella on hyviä vuorovaikutuksellisia vertaissuhteita ja ystävyysuhteita, vahvistetaan identiteettiä ”itsetunnon rakennusaineilla”, ”puskureina kolhuja vastaan” (Kaskela & Kronqvist 2012, 16). Arjen rutiinit toimivat tärkeinä tausta- tekijöinä opetukselle ja identiteetin kehitykselle. Jotta lapsi pystyy vahvistamaan yhteistyötaitojaan muiden kanssa, helpottavat yhteiset toimintatavat lasten itse- näisiä ja oma-aloitteisia harjoituksia. (Estola 2002, 250.)

Varhaiskasvattaja itse on omalla suoralla toiminnallaan tärkeässä asemassa lapsen identiteettitarinan muodostumisen tukemisessa vahvistamalla, innosta- malla ja elävöittämällä lapsen kerrontaa omilla kysymyksillä ja lausahduksilla.

Näin lapsi oppii sitomaan kokemuksia ja tuntemuksia yhteen harjaantuen samalla jäsentämään, tasapainottamaan ja luomaan todellisuutta. (Mäkinen 2011, 103.) Kielellisten vuorovaikutustaitojen ja -keinojen rinnalla lapsen identiteettiin vaikuttavat lisäksi kasvattajan antama malli non-verbaalisen toiminnan kautta. Kehon kielen avulla lapsi sisäistää monenlaisia kulttuurisia tapoja ja arvoja muun muassa siitä, mikä on tai ei ole hyväksyttävää (Taylor 1989, Estolan 2002, 248–249 mukaan).

Identiteetin kehityksen tukemisessa voidaan lähteä liikkeelle myös lapsen kognitiivisen taidon, muistin kehittymisen, näkökulmasta. Ihmisen omaelämänkerallinen muisti alkaa kehittyä kolmannen ja neljännen ikävuoden aikoihin (Kronqvist & Pulkkinen 2007, Kaskelan & Kronqvistin 2012, 18 mukaan). Tällöin lapsi kykenee hahmottamaan mielessään omaa tarinaansa eli identiteettiään konkreettisten tapahtumien avulla. Näin ollen varhaiskasvatukseen kuuluu tärkeänä osana lapsen omakohtaisten kokemusten ja muistojen tallentaminen sekä yksilöllinen kehityksen kuvaus. (Kaskela & Kronqvist 2012, 17–19.)

4.4 Nykypäivän haasteet lapsen identiteetin kehitykselle ja sen tukemiselle

Sekä Mäkinen (2011, 107) että Fraquhar (2012, 290) nostavat esiin globalisaation tuomat haasteet lapsen identiteetin kehitykselle. Lapsen elämään heijastuvat tätä nykyä alati muuttuva ja taloudelliseen tehokkuuteen keskittyvä maailma. Varhaiskasvatuksen työntekijöille muodostuukin haasteeksi ratkaista, miten lasten kanssa tehtävä identiteettityö toteutetaan, jotta lapsi ei ole vain olosuhteiden, pyrkimysten ja esteiden summa, vaan hänet määritetään ja opetetaan näkemään itsensä kokonaisena monilta eri puolilta tarkasteltuna.

Koska lapselta ei voida odottaa taitoa ja tahtoa elää arkipäivää moninaisten kokemusten, tuntojen ja tulkintojen lävitse, aikuisten luomien rutiinien ja aikataulujen keskellä, muodostuu varhaiskasvattajille vastuullinen valtasuhde. Tämä edellyttää kasvattajan toiminnalta herkkyyttä ja hienovaraisuutta, jotta lapset tulevat kuulluksi ja ymmärretyksi. (Estola 2002, 252–253; Mäkinen 2011, 107–108.)

Lisäksi haasteita lapsen identiteetin kehitykselle ja tukemiselle tuovat nykypäivää leimaavat lapsuuden vahvojen sosiaalisten siteiden vähentyminen ja suuri vaihtuvuus. Lapsen kasvua ja kehitystä ohjaavat aikuiset saattavat vaihtua tiheään, mikä näkyy esimerkiksi moninaistuneista sukulaisuussuhteista ja satunnaisten tuttavien määrän kasvuna. Tämä aiheuttaa usein epäselvyyttä kasvatuksellisissa valtasuhdeasetelmissa, jolloin vain harvat pääsevät syventymään lapsen identiteetin kehityksen tukemiseen. Riskinä on myös, että lapsi voi rakentaa luottamuksellisen suhteen vain harvojen kanssa ja näin mahdollisten peilisuhteiden luominen hankaloituu. (Mäkinen 2011, 95.)

5 KOLME ÄÄNTÄ – LAPSI, VANHEMMAT JA VARHAISKASVATTAJA

5.1 Kolmen äänen kokonaisuus kasvun kansiossa

Reggio Emilia -pedagogiikan näkökulmasta kasvun kansio nähdään pedagogisen toiminnan dokumentoinnin ja tutkimisen välineenä, joka toimii kaiken reflektiivisen ja suunnittelun pohjana (Suomen Reggio Emilia -yhdistys ry 2015). Naantalin kaupunki (2010, 17) onkin varhaiskasvatussuunnitelmassaan määrittellyt kasvun kansion yhdeksi varhaiskasvatuksen arviointivälineeksi, jonka kohteena on muun muassa lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma.

Kaikkien kolmen äänen – lapsen, vanhempien ja varhaiskasvattajan – merkitystä kasvun kansio -työskentelyssä voidaan tarkastella kokonaisuutena sekä hyödyn saajien että toimijoiden näkökulmasta. Kansion avulla lapsi voi seurata omaa kasvua ja kehitystään. Vanhemmat puolestaan voivat osallistua tiiviimmin lapsen kasvun ja kehityksen prosessiin kodin ulkopuolella. Samaan aikaan varhaiskasvattajalle muodostuu mahdollisuus reflektoida omaa toimintaansa ja kehittää ammatillista kasvuaan eli osaamistaan. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman yhteydessä korostetaan jatkuvasti etenevää prosessia, joka parhaimmillaan esittää kertomuksen, tarinan tai kuvauksen lapsesta. Olennaista eheän kokonaisuuden muodostumiseksi on yhteistyö lapsen, vanhempien ja varhaiskasvattajan välillä (Kaskela & Kronqvist 2012, 8–9; Suomen Reggio Emilia -yhdistys ry 2015.)

Kaskela ja Kronqvist (2012, 9) korostavat lapsen oman äänen tärkeyttä hänen oman aineistonsa keräämisessä, kun taas Kankaanranta (1998, 74) huomioi aikuisten äänien olevan keskeisessä asemassa kansion rakentumisessa heidän valitsemillaan tuotoksilla. Jokaisella äänellä on kuitenkin merkityksensä ja vaikutuksensa lapsen kasvuun ja kehitykseen. Tämä käy ilmi Bronfenbrennerin ekologisessa systeemiteoriassa, jossa lapsen toimintaympäristöjen eli mesosysteemien yhteistyö ja vuorovaikutus ovat sekä perheen että päiväkodin

laadukkaan kasvatuksen kulmakivi. Näemme laadukkaan kasvatuksen ilmentyvän muun muassa juuri lapsen henkilökohtaisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa ja kasvun kansiossa. Kasvun kansion avulla lapselle muodostuu mahdollisuus toimia aktiivisena toimijana ja vaikuttaa mesosysteemiin ja sen toimintoihin, joita edustavat vanhemmat ja varhaiskasvattaja. Heidän yhteistyöprosessinaan on lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen. (Hujala ym. 2007, 23–24; Kanninen & Sigfrids 2012, 47–48.)

Kolmen äänen kokonaisuudessa on hyvä muistaa ja huomioida jokaisen äänen sisältävän henkilön yksilölliset piirteet. Aikuiset kuten lapsetkin ovat jokainen erilaisia ja näin ollen keinot kolmen äänen yhteistyösuhteen muodostumiseen vaaditaan tilannekohtaista virittäytymistä (Kanninen & Sigfrids 2012, 134). Vastuu kolmen äänen kokonaisuuden muodostumiseksi kasvun kansiossa on pääasiassa ammatillisella varhaiskasvattajalla.

5.2 Varhaiskasvattajan ääni

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005) mainitaan varhaiskasvattajan työssä tärkeäksi hahmottaa oma tapa toimia kasvattajana, tiedostaa arvot ja eettiset periaatteet, eli kyky kasvatustietoisuuteen, oman työskentelyn pohjana (Kaskela & Kronqvistin 2007, 28). Kasvatustietoisuus edellyttää kykyä oman toiminnan analysointiin, pohdiskeluun ja suunnitteluun (Poikolainen 2002, Rapalan 2009, 35 mukaan). Sen tavoitteena on, että kasvattaja toimisi työssään ammatillisesti, tiedostaen omaa toimintaansa. Kasvatustietoisuudella on merkitystä, miten arvioimme tai ymmärrämme lasta. Se heijastuu muun muassa meidän menettelytapoihimme dokumentoida lasta varhaiskasvatussuunnitelmaan tai kasvun kansioon. (Kaskela & Kronqvist 2007, 28 -29.) Jos kasvattaja ei ole tietoinen siitä mitä tekee ja miksi, voi pedagoginen dokumentointi korvautua epäolennaisilla aineistoilla ja ohjata tarkoituksettomaan toimintaan (Kalliala 2009, 23).

Yksittäisen kasvattajan tavasta toteuttaa kasvun kansion arviointia on vaikutusta siihen, kuinka siinä onnistutaan. Tärkeäksi on osoittautunut kasvattajan oma

oppimiskäsitys. Konstruktivistinen eli kokonaisvaltainen oppiminen on kasvun kansio -työskentelyn taustalla, kuten myös varhaiskasvatuksen teoreettisen taustan tuntemus. Jos kasvattaja on omaksunut tämän oppimiskäsityksen ja tuntee kansioarvioinnin teoreettiset taustatekijät, auttaa se häntä ymmärtämään kansioarvioinnin todellisen merkityksen, tukea lapsen yksilöllistä oppimista sekä kasvua. Konstruktivistisessa varhaiskasvatuksessa korostuu kasvattajan herkyys lasten ajatusmaailman sekä kokemusten ymmärtämiselle, toimien pohjana oppimisen suunnittelussa. (Hujala ym. 2007, 91.)

Kasvattajan tärkeä tehtävä on tuoda lapsen ääni näkyviin havainnoimalla ja dokumentoimalla lapsen kehitystä, kasvua ja oppimista ja näin tehdä näkyväksi siinä tapahtuvia muutoksia. Kasvattajalla on oltava havainnoiva työote ja hänen on tunnettava havainnoinnin peruseriaatteet. Systemaattinen havainnointi edesauttaa kasvattajaa oivaltamaan niitä syitä, joka vaikuttavat lapsen käyttäytymiseen ja näin vähentää vääränlaisten tulkintojen riskiä. Havainnointi on myös pohjana lapsilähtöiselle toiminnalle, missä lapsesta saatu tieto on sen perustana. (Kaskela & Kronqvist 2007, 30; Koivunen & Lehtinen 2015, 15.)

Kasvattajalla on tärkeä rooli siinä, miten lapsen, vanhemman ja kasvattajayhteisön äänet tulevat huomioitua kodin ja päiväkodin välisessä vuorovaikutuksessa, sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa. Jotta varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa voitaisiin suunnitella kohtaamaan lapsen ja vanhempien tavoitteet ja tarpeet, pitää kasvattajan oppia tuntemaan sekä lapsen toimintatavat, että itse lapsi ja vanhemmat. (Kaskela & Kronqvist 2007, 32.)

Ensimmäinen tutustuminen eli yhteistyö vanhempien ja kasvattajan välillä alkaa kotikäynnillä lapsen perheeseen, ennen päivähoiton aloittamista. Tämä yhteistyö, jota viime vuosina on alettu kutsua kasvatuskumppanuudeksi, on kasvattajan ja vanhempien välistä vastavuoroista vuorovaikutusta. Sen tarkoituksena on lapsen kasvatustehtävän jakaminen. Se on parhaimmillaan kasvattajan ja vanhempien yhteisymmärrys ja tieto lapsesta sekä mahdollisuus tuoda esiin niin kasvattajan, kuin vanhempien äänen. (Kanninen & Sigfrids 2012, 133.)

5.3 Vanhempien ääni

Vanhempien äänessä on läsnä vahvasti kokemuksellinen ja hiljainen tieto heidän lapsestaan. (Kaskela & Kronqvist 2012, 22). Tämä spesifi asiantuntijuus nostaa vanhempien äänen tasa-arvoiseen asemaan varhaiskasvattajan yleisen tason asiantuntijuuden kanssa kasvatuskumppanuudessa (Hujala ym. 2007, 116–117; Koivunen 2009, 156). Vanhemmilla on kuitenkin suhteessa lapseen, roolinsa puolesta ensisijainen kasvatusoikeus ja -vastuu. Lapsen ollessa osa perhettä, koskettaa hänen tietonsa myös perheen yksityisyyttä. Näin ollen vanhemmilla on oikeus määritellä kasvatuskumppanuudessa toteutettavan yhteistyön rajat ja taso (Koivunen 2009, 153–154.)

Ekologinen systeemiteoria kontekstuaalisella näkökulmallaan lapsen kasvusta ja kehityksestä asettaa varhaiskasvattajan vastuulle kyvyn huomioida myös perheen tarpeet varhaiskasvatuksen toteutuksessa. Varhaiskasvatuksen toimintakäytäntöjen suunniteluun ja päätöksentekoon on siis otettava vanhemmat mukaan. (Hujala ym. 2007, 113.) Vanhempien osallistaminen päiväkodin toimintaan ja äänen esiin saaminen on mahdollista osallistavien dokumenttien avulla, joita ovat muun muassa kuvat ja kertomukset. Tämän lisäksi vanhempien on tärkeä saada tietoa lapsestaan eli nähdä lapsensa jättämä jälki päivähoitoympäristöön erilaisten tuotosten ja kertomusten kautta, sillä vanhempia kiinnostaa oman lapsen hyvinvointi ja toiminta. (Kaskela & Kronqvist 2012, 25–27.)

Vanhempien äänen tukeminen ja huomioon ottaminen on merkityksellistä myös lapselle. Tiedon antaminen ja tuotosten esittely helpottaa lapsen painetta toimia ”välittävänä linkkinä” kahden merkityksellisen kasvuympäristön välillä. Lisäksi vanhempien aktiivisuus ja lapsen kautta syntyvä kuulumisen tunne päivähoitopaikkaan auttavat lasta luomaan turvallisuuden tunteen ja luottamuksen varhaiskasvatusympäristöön ja sen työntekijöihin. (Kaskela & Kronqvist 2012, 26.) Vanhemmat ovat lapsensa ensisijaisia ihmissuhteita. Tätä ajatusta korostetaan kasvatuskumppanuudessa ja sen nojalla varhaiskasvatuksen yhtenä tärkeänä tehtävänä on vanhemmuuden tukeminen. (Kanninen & Sigfrids 2012, 133.)

5.4 Lapsen ääni

Lapselle on tärkeää kuulua ja tulla hyväksytyksi osana yhteisöä, eli kokea osallisuutta. Lapsen kuulumisen tunnetta voidaan lisätä, hänen tekemisiään ja ajatuksiaan arvostamalla. Valokuvat ja muut toiminnasta kertovat dokumentit vaikuttavat lapsen osallisuuden lisääntymiseen. Oman jäljen näkyminen ympäristössä vahvistaa lapsen kuulumisen tunnetta omaan yhteisöönsä. Varhaiskasvattajalla ja vanhemmilla on merkittävä osa lapsen äänen kuulluksi ja näkyväksi tulemiseen. Heidän avullaan lapselle tärkeät kokemukset sekä toiminnot tulevat huomioiduksi. Varhaiskasvattajan ja vanhempien on tärkeää dokumentoida tekemänsä havainnot lapsesta ja tuoda ne näkyviksi kaikille kolmelle äänelle. (Hujala ym. 2007, 89; Kaskela & Kronqvist 2012, 18 -19.)

Dokumentointi myös ehkäisee lapsesta kerätyn tiedon katoamista, ihmisen rajallisen muistin seurauksena. Varhaiskasvattajan ja vanhempien tallentamat materiaalit kasvun kansioon auttavat lapsen omaelämäkerrallisen muistin kehittymisessä ja näin oman identiteetin muodostumisessa. Siitä miten hän ymmärtää ympärillään olevan maailman ja sen kuka hän itse on. Näihin asioihin vaikuttavat juuri lapsen omakohtaiset kokemukset, ajatukset, mielipiteet ja muistot, jotka tallentuvat lapsen kasvun kansioon, tuoden esille lapsen oman äänen varhaiskasvattajan ja vanhempien tuella. (Hujala ym. 2007, 89; Kaskela & Kronqvist 2012, 18 -19.) Kasvun kansio toimii varhaiskasvatuskeskustelussa lapsen äänenä, varhaiskasvattajan ja vanhemman äänen tukena ja lisänä (Saila Leppänen 10.3.2015).

Lapsen osallisuus, tilaisuus oman äänen esille tuomiseen mahdollistetaan luomalla kasvattajan toimesta, hyvä ja turvallinen yhteisö, jossa lapsi kokee yhteenkuuluvuutta sekä osallisuutta. Tärkeää on myös tunne saada tukea, kun lapsi kokee siihen tarvetta. (Kanninen & Sigfrids 2012, 28 -29). Osallisuuden syntymiseen päiväkotiryhmässä ja yksittäisissä lapsissa vaikuttaa millainen on kasvattajan pedagoginen pätevyys sekä pedagoginen ote. Pedagoginen pätevyys ilmenee kasvattajan tavasta opettaa, auttaa ja tukea lasta sekä hänen kasvuprosessiaan. Pedagoginen ote tulee näkyviin lapsen ja aikuisen välisessä

vuorovaikutuksessa. Miten kasvattaja ilmaisee sitoutumistaan ja huolenpitoaan lapselle ilmein, elein, vaikenemisen tai puheen kautta. Myös kasvattajan äänensävyllä on suuri merkitys, miten tunteet ja tuntemukset välittyvät lapselle. (Kalliala 2009, 30 -31; Koivunen 2013, 48).

Toimintaympäristöllä on tärkeä merkitys lapsen osallisuuden ja oman äänen mahdollistumiseen. Toimintaympäristö sisältää fyysisen, toiminnallisen, psyykinen, sosiaalinen, pedagogisen ja kulttuurisen toimintaympäristön. Esimerkiksi hyvä toiminnallinen toimintaympäristö antaa lapselle suotuisat puitteet toiminnalle sekä kehitykselle ja näin tukee hänen osallisuutta. Pedagogista toimintaympäristöä eli oppimisympäristöä määrittelee se, millainen käsitys kasvattajalla on lapsen oppimisesta. Tapa millä hän lähestyy lasta tai millainen on kasvattajan käsitys omasta roolista ja sen merkityksestä. (Koivunen 2013, 180 -183).

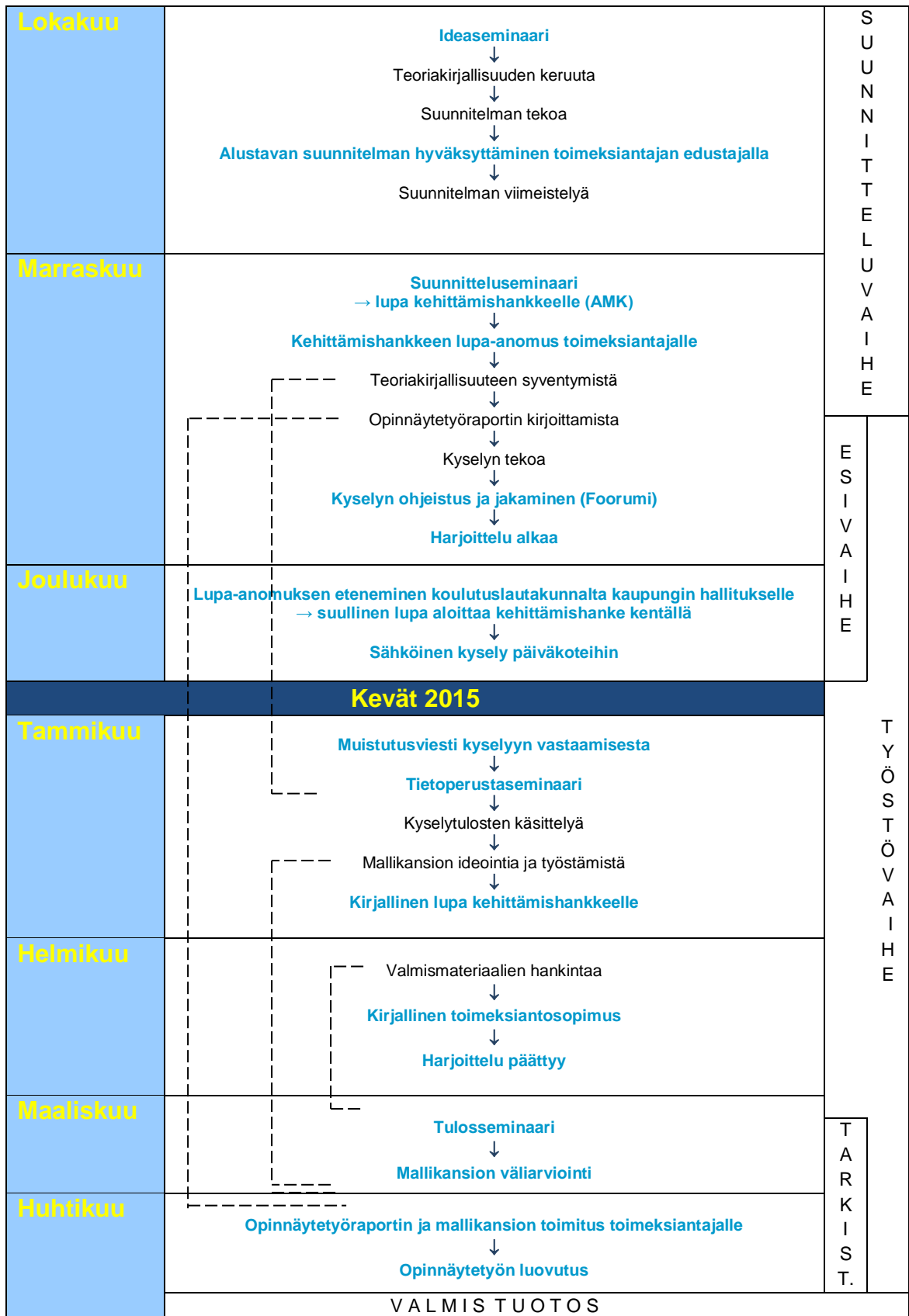
6 KEHITTÄMISHANKKEEN ETENEMINEN

6.1 Kehittämishankkeen aikataulu ja vaiheet

Kehittämishankkeemme ajoittui toukokuun 2014 ja huhtikuun 2015 väliselle ajalle. Kyseinen ajanjakso on mahdollista jaotella hankkeemme näkökulmasta seitsemään eri vaiheeseen, jotka ovat Salosen (2013, 16–19) esittelemän konstruktivistisen mallin mukaan: aloitusvaihe, suunnitteluvaihe, esivaihe, työstövaihe, tarkistusvaihe, viimeistelyvaihe ja valmis tuotos.

Kuviossa 1. kuvaamme tarkemmin kehittämishankkeemme aikataulua sekä sen vaiheita ja työtehtäviä. Näimme tarpeelliseksi merkitä kuvioon myös suuntaavien opintojemme harjoittelujakson ja opinnäytetyön kokonaisuutta kuvaavat työvaiheet, sillä ne ovat olleet keskeisesti määrittelemässä kehittämishankkeemme vaiheiden ja työtehtävien sijoittumista koko prosessin ajalle. Hankkeen vaiheet etenevät kronologisesti, mutta niiden tarkka erottaminen toisistaan käytännön työssä ei ole kaikissa tilanteissa tarpeellista selkeän kokonaisuuden hahmottamiseksi. Ajallisista resursseista ja eri tilanteiden asettamista edellytyksistä johtuen on osa työvaiheista ja -tehtävistä sijoittunut todellisuudessa lomittain toistensa kanssa. Kuviossa katkoviivat kuvaavat työtehtävien ajallista kestoa aina aloituksesta lopetukseen.

Kuvio 1. Kehittämishankkeen aikataulu ja vaiheet

Kehittämishankkeemme käynnistyi toukokuussa 2014, kun idea hankkeen aiheelle nousi esiin silloisen työharjoittelumme yhteydessä. Aloitusvaihe eli kehittämishankkeemme alustava ideointi jatkui jälleen syyskuussa 2014 yhdessä toimeksiantajan edustajan, Saila Leppäsen, ja varhaiskasvatustyöntekijöiden edustusjoukon, Tammiston päiväkodin henkilöstön, kanssa. Syys- ja lokakuun vaihteessa siirryimme kehittämishankkeessamme suunnitteluvaiheeseen, jolloin tarkensimme ja rajasimme ideoita sekä kirjasimme suunnitelmamme muodolliseksi kehittämishankesuunnitelmaksi.

Suunnitelmamme hyväksyttiin Turun ammattikorkeakoulun puolesta marraskuussa ja toimeksiantajan edustajan puolelta jo lokakuussa. Lupakäytännöt edellyttivät vielä suunnitelman hyväksyttämistä ja lupa-anomuksen lähettämistä viralliselle toimeksiantajallemme, Naantalın kaupungille, jota kehittämishankkeemme tapauksessa edusti sivistysviraston koulutuslautakunta. Lupa-anomuksemme käsittely siirtyi koulutuslautakunnan joulukuun esityslistalle ja tästä vielä myöhemmin kaupungin hallituksen tammikuun esityslistalle. Näin ollen siirtyessämme marraskuun lopulla työharjoittelun pariin, ja samalla kehittämishankkeemme esivaiheeseen, ei virallinen lupa kehittämishankkeelle ollut vielä varmistunut. Tämä pidensi esivaihetta odotettua pidemmäksi.

Koska kehittämishankkeemme työstövaihe perustui pääasiassa kaupungin päiväkotiyksiköiden varhaiskasvatushenkilöstölle suunnattuun kyselyyn ja sen tuotamiin tuloksiin, oli tärkeää saada kysely mahdollisimman aikaisessa vaiheessa alulle. Saimme Naantalın kaupungin varhaiskasvatustoimistosta luvan käydä esittelemässä ja ohjeistamassa kyselyn Foorumissa, varhaiskasvatustoimiston ja päiväkotiyksiköiden johtajien kokouksessa, marraskuun loppupuolella. Jouduimme siis aloittamaan työstövaiheen kyselyn osalta ennen varsinaista esivaihetta. Vastauksia pystyimme vastaanottamaan kuitenkin vasta joulukuun lopulla, kun sivistysvirasto antoi suullisen luvan kehittämishankkeelle koulutuslautakunnan puoltaessa anomustamme. Tästä alkoi selvä työstövaihe, joka sisälsi sähköisen kyselyn lähettämisen päiväkoteihin, kyselyn vastauksien käsittelyä, valmismateriaalien hankintaa kyselyn perusteella valikoituneista päiväkotiyksiköistä, mallikansion työstämistä sekä itse opinnäytetyöraportin kirjoittamista.

Olemme koko kehittämishankkeemme ajan pitäneet huolen hankkeemme etenemisen tapahtuvan tavoitteiden mukaisesti. Varsinainen tarkistusvaihe ajoittui lomittain työstövaiheen kanssa maaliskuulle, jolloin tuotoksenamme oleva mallikansio väliarvioitiin yhteistyössä toimeksiantajan edustajan ja Foorumin asiantuntijaryhmän kanssa. Huhtikuussa työstövaiheen viimeistelyn jälkeen seurasi lopullinen arvio ja valmis tuotos.

6.2 Kehittämishankkeen menetelmät

Olemme käyttäneet hankkeessamme kehittämisen menetelminä asiantuntija- ja dialogimenetelmää (Salonen 2013, 22- 23). Asiantuntijamenetelmästä valitsimme välineeksi fokus-ryhmän käytön. Fokus-ryhmä on toimijoiden ydinjoukosta muodostuva työryhmä, joka osallistuu johonkin tiettyyn työvaiheeseen (Salonen 2013, 21). Tämä on keino selvittää ryhmään osallistujilta heidän käsityksiään, kysymällä heidän mielipiteitään kehitettävästä asiasta. Ryhmän koostumuksen fokusointi, pyrkimys sen homogeenisuuteen, sisältyy menetelmän tekniseen ajatukseen. (Toikko & Rantanen 2009, 145.)

Kehittämishankkeemme kahtena fokus-ryhmänä toimivat sekä Naantalın kaupungin varhaiskasvatuksen Foorumi että Tammiston yksikön varhaiskasvatuksen työntekijät. Foorumi koostuu kaikista Naantalın kaupungin päiväkotiyksiköiden johtajista sekä varhaiskasvatuksen hallintohenkilöstön edustajista. Foorumin avulla saimme kaupungin kaikki päiväkotiyksiköt osallistettua kehittämistyöhön johtajiensa kautta. Tätä kyseistä ryhmää hyödynsimme kehittämiskyselyn eteenpäin saattamisessa sekä väliarvioinnissamme. Tammiston päiväkodin varhaiskasvatuksen työntekijät toimivat fokus-ryhmänä kehittämishankkeemme ideointivaiheessa. Heiltä saimme kohdennettua tietoa yhdestä päiväkotiyksiköstä.

Dialogimenetelmää käytimme hankkeemme eri vaiheissa, kuten suunnittelussa, väliarvioinnissa ja loppuarvioinnissa, koko prosessin aikana. Dialogisessa menetelmässä periaatteena on rinnakkaisuus, jossa asioita lähestytään vastavuoroisesti tarkastellen. Näin voidaan olettaa löytyvän kaikkia osapuolia miellyttämä

ratkaisu eli paras mahdollinen kompromissi. Välineinä toimivat erilaiset pienryhmäpalaverit ja yksittäiset keskustelut erityisesti Tammiston päiväkodin henkilöstön kanssa sekä lisäksi valmismateriaalien keruun yhteydessä käydyt keskustelut päiväkotiyksiköiden työntekijöiden ja johtajien kanssa. (Toikko & Rantanen 2009, 93.)

Kehittämisen menetelmien lisäksi olemme käyttäneet hankkeessamme myös yhtä tutkimusmenetelmää – hankkeemme tapauksessa kyselyä. Se millaisen kyselymetodin valitsee, määräytyy siitä, millaista tietoa, keneltä tai mistä sitä etsitään. Meillä oli tarve saada selville, mitä varhaiskasvatuksen työntekijät ajattelivat kasvun kansiosta ja sen käytöstä. Tähän tarkoitukseen kyselylomakkeet soveltuivat parhaiten. (Hirsjärvi ym. 2010, 184 -185.)

Kyselyn käyttö menetelmänä ei kuitenkaan mahdollista kutsumaan hankettamme tutkimukselliseksi, sillä tutkimusmenetelmän käyttö työskentelyprosessissamme oli tieteellistä tutkimusta väljempää rajallisten taloudellisten ja ajallisten resurssien vuoksi. Tutkimuksellinen selvitys oli kuitenkin tarpeen hankkeemme tuotoksen, eli kasvun kansio -mallin, toteutustavan selvittämiseksi. Kyselyn avulla tavoitimme kaikki Naantalın kaupungin päivähoitoyksiköt ja näin jokaisella yksiköllä ja sen varhaiskasvatustyöntekijöillä muodostui mahdollisuus osallistua kehittämistyöhön. Asiantuntijamenetelmän tavoin fokusoimme kyselyn koskemaan vain Naantalın kaupungin varhaiskasvatuksen työntekijöihin. Tätä kutsutaan yhden kategorian asetelmaksi, jossa pääaineistonaamme toimiva materiaali tulee yhdeltä ryhmältä, varhaiskasvatuksen työkentän edustajilta. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 56–58; Toikko & Rantanen 2009, 119; Salonen 2013, 9.)

6.3 Aineiston hankinta ja dokumentointi

Aineiston saimme kerättyä tiedonhankintamenetelmien avulla (Salonen 2013, 23). Valitsemiamme tiedonhankintamenetelmiä kehittämishankeprosessissamme ovat myös aikaisemmin mainittu tutkimuksellinen menetelmä, kysely sekä valmiit materiaalit ja systemaattinen materiaalin tallentaminen. Nämä tiedonhankintamenetelmät tuottivat aineistoksemme kirjalliset vastauslomakkeet, päi-

väkodeissa jo käytössä olevat kasvun kansion materiaalit sekä henkilökohtaiset kenttämuistiinpanot ja kehittämispäiväkirjat.

Kysely

Järjestimme kirjallista materiaalia tuottavan kyselyn Naantalien kaupungin päiväkotiyksiköiden varhaiskasvatushenkilöstölle. Kysely toteutettiin sekä paperillisen että sähköisen lomakkeen muodossa. Molempien versioiden ohkeen liitettiin mukaan saateviesti ohjeistamaan ja avaamaan kyselyä sekä sen tarkoitusta. Sekä kysely että saateviesti on liitettynä raportin loppuun (Liite 1). Sähköinen kysely mahdollisti vastausten nopean käsittelyn ja saannin (Hirsjärvi ym. 2010, 196). Paperiversio kysely-lomakkeesta toimitettiin etukäteen Foorumissa päiväkotiyksiköiden johtajille, ja sitä kautta varhaiskasvatuksen henkilöstölle pohdittavaksi ja täytettäväksi. Foorumi mahdollisti tarkemman ohjeistuksen jakamisen kasvatusten ja mahdollisuuden lisäkysymysten esittämiseen väärinkäsitysten välttämiseksi. Näin ollen voidaan puhua informoidusta kyselystä (Hirsjärvi ym. 2010,196).

Kyselylomakkeeseen kirjattiin päiväkotiyksikön ryhmäkohtaiset näkemykset kasvun kansiosta ja sen kehitysideoista vastaamalla kuuteen laatimaamme pääkysymykseen:

1. Mitä hyväksi kokemianne materiaaleja teillä on käytössä nykyisissä kasvun kansioissa?
2. Mitkä materiaalit ovat osoittautuneet epäkäytännöllisiksi?
3. Millainen on mielestänne toimiva kasvun kansion -malli?
4. Mitä uutta toisit mukaan kasvun kansioihin?
5. Mitä uhkia tulisi teidän mielestänne huomioida mallikansiota suunniteltaessa?
6. Muita mieleen tulleita ajatuksia/ huomioita:

Osan pääkysymyksistä olemme jakaneet vielä tarkentaviin alakysymyksiin. Kysymyksissä 1. ja 4. tarkentavina kohtina ovat lapsen äänen, vanhempien äänen ja varhaiskasvattajan äänen näkökulmat. Kysymyksessä 3. puolestaan haetaan tarkennusta rakenteeseen ja sisältöön. Kyselyn rakennetta suunniteltaessa olemme huomioineet tulevana analyysimenetelmänä toimivan teemoittelun ja pyrkinneet näin helpottamaan kyselytulosten käsittelyä.

Koska hankkeemme luonne on kehittämistoimintaan perustuva, on luontevampaa puhua kehittämiskysymyksistä tutkimuskysymysten sijaan (Toikko & Rantanen 2009, 117). Lopulliset vastaukset kirjattiin sähköiseen vastauslomakkeeseen ja lähetettiin sähköpostitse meille kyselyiden ja niiden vastauksien jatkokäsittelyä varten. Vastauksia kyselyymme saimme myös päiväkotiyksiköiden lisäksi ryhmäperhepäivähoitokodista, sekä yksittäisiltä perhepäivähoitajilta. Lähetimme kyselylomakkeita 13 päiväkotiyksikköön, joista vastauksia saimme 9 yksiköstä. Vastaukset dokumentoimme aluksi Word-tiedostoon, josta siirsimme aineistoa isoihin lehtiötauluihin tarkempaa analysointia varten.

Valmiit materiaalit

Valmiilla materiaaleilla tarkoitamme jo käytössä olevia ja hyväksi havaittuja dokumentoinnin välineitä, esimerkiksi lasten ja vanhempien haastattelulomakkeita tai lapsille suunniteltuja kynätehtäviä, joissa näkyy jonkin tietyn kehitysvaiheen osaaminen. Suurin osa materiaaleista oli kirjallisessa muodossa, mutta jonkin verran saimme valmista materiaalia myös sähköisesti. Valmiista materiaaleista lähdimme muodostamaan pohjaa tuotoksellemme eli kasvun kansio -mallille. Valmiita materiaaleja saimme käyttöömmme Naantalinn kaupungin päiväkotiyksiköistä. Kyselystä saamiemme vastauksien perusteella päädyimme valitsemaan viisi päiväkotiyksikköä, joista keräsimme materiaalia kasvun kansio -malliamme varten. Kyseisten päiväkotiyksiköiden vastauksissa esiintyi hyväksi koettuja materiaaleja, jotka toimivat hyvänä pohjana kasvun kansion kehitysehdotuksille ja -toiveille.

Systemaattinen materiaalin tallentaminen

Systemaattista materiaalien tallentamista käytimme dialogi- ja asiantuntijamenetelmissä, joissa dokumentoimme saamaamme tietoa kenttämuistiinpanojen avulla. Näitä kirjallisia aineistoja käytimme hyödyksi suunnittelun ja analysointien yhteydessä kehittämishankeprosessin etenemisen tukena. Kehittämishankkeen aikana dokumentoimme hankkeen aiheeseen liittyviä palaverieja ja yksittäisiä keskusteluja kenttämuistiinpanoiksi. Kyseisiä muistiinpanoja saimme pääasiassa harjoittelumme aikana Tammiston päiväkodista. Pidimme myös henki-

lökohtaisia kehittämispäiväkirjoja, joihin kirjasimme tarkkaan kehittämisprosessimme kulun eri vaiheet, muun muassa omia tuntemuksia, ajatuksia, ideoita ja aikatauluja kuvaamalla.

6.4 Aineiston analysointi ja johtopäätökset

Aineistojemme analysoinnissa hyödynsimme metodi- ja menetelmäkirjallisuutta. Koska hankkeemme luonne ei ollut tutkimuksellinen, vaan kehityksellinen, ei perusteelliseen aineiston analyysiin ja asetelman määrittelyyn ollut aikaa tai tarvetta (Toikko & Rantanen 2009, 121). Aineistot, jotka meille kertyivät, olivat kirjallisia ja tuottivat laadullista tietoa, joten yleisenä analyysitapanamme oli pyrkiä kyseisen tiedon ymmärtämiseen. Tämän kautta lähdimme tekemään jatko-päätelmiä eli kehitystyötä kasvun kansion hyväksi. (Hirsjärvi ym. 2010, 224.) Seuraavaksi tarkastelemme hieman yksityiskohtaisemmin, miten analysoimme eri aineistoja ja materiaaleja sekä, mitkä ovat analysointimme seurauksena syntyneet johtopäätökset.

Analyysointi

Kirjallisten vastauslomakkeiden analysoinnissa lähdimme liikkeelle vastausten jaottelulla kysymyksittäin Word-tiedostolle eli teemoittelulla, joka on yksi yleisimmistä laadullisen aineiston analyysimenetelmistä (Hirsjärvi ym. 2010, 224). Vertasimme siis kysymykohtaisesti päiväkotiyksiköiden vastauksia keskenään. Jokaisesta kysymyksestä muodostimme kirjallisen yhteenvedon, joka toimi myös kyselymme tulosten kuvailuna. Nämä tulokset tiivistimme kyselyn tarkemmassa analyysivaiheessa, joka suoritettiin alkuperäisen teemoittelun tavoin kyselyn rakennetta hyväksikäyttäen. Kyselytulosten jatkotyöstämisessä käytimme apuna isoja lehtiötauluja (Kuva 1), joihin lisäsimme ja tarvittaessa karsimme materiaalia kehittämismuistiinpanojen pohjalta. Analysoimalla ja jaottelamalla tuloksia useaan kertaan prosessin aikana, edellä mainitulla tavalla, etenimme kasvun kansion kehitystyössä kohti tavoitettamme, yhtenäistä kasvun kansion mallia. Kirjallisista vastauslomakkeista saamamme tieto oli keskeisessä asemassa kehittämistyössämme.

märtämiseen pyrkivän aineiston analyysin ja päätelmien avulla varmistimme hankkeemme kehittämistehtävän toteutumisen (Hirsjärvi 2010, 224). Valmiiden materiaalien muokkaaminen ja uusien suunnittelu osoittautui vaativaksi ja paljon aikaa vieväksi tehtäväksi, jotta kehittämishankkeeseemme liittyvät tavoitteet, kuten asettamamme teoreettiset lähtökohdat, täytyisivät.

Muut kirjalliset aineistot toimivat hyvänä tukena kehittämistyössämme. Niitä olivat muistiinpanomme, eli jo aikaisemmin mainitut kenttämuistiinpanot ja kehittämispäiväkirjamme. Muistiinpanot sisältävät muun muassa suoria lainauksia käydyistä keskusteluista ja palavereista, laatijan omaa referointia ja omia kommentteja tukemaan ajattelua sekä viemään kehittämistyötä eteenpäin (Vilkkä & Airaksinen 2004, 70). Analysointitapa näissä kyseisissä aineistoissa ja materiaaleissa poikkesi kyselyn analysoinnista niiden käsittelytavan ja siihen liittyvän ajan suhteen. Kirjallisten muistiinpanojen analysointi oli jatkuvaa koko kehittämishankkeen ajan, ja sen tulokset näkyivät vasta lopullisen tuotoksen toteutumisena. Muistiinpanojen analysointitapa oli saadun informaation tietoinen käsittely pohdinnan ja keskustelun keinoin. Emme näe näiden aineistojen ja materiaalien tarkemman kirjallisen analysoinnin olevan tarpeellista, sillä ne toimivat ennemminkin kehittämishankeprosessin etenemisen tukena.

Johtopäätökset

Lähettämämme kirjalliset kyselyn vastauslomakkeet antoivat hyvän yleiskuvan varhaiskasvatuksen työntekijöiden mielipiteistä, liittyen kasvun kansioon, sen käyttöön, puutteisiin ja toimivuuteen tällä hetkellä. Samalla tekemiemme kysymysten avulla saimme tietoa siitä, mitkä nykyiset materiaalit ovat käyttökelpoisia ja mitkä taas eivät sekä mitä uutta sisältöä kasvun kansio kaipaisi.

Vastauksista korostui työntekijöiden pelko ajan riittävyydestä ja kansiotyöskentelyn työläydestä kiireisessä arjessa. Kuitenkin kyselyn vastaukset toivat esille, että kasvun kansio -mallille oli olemassa todellinen tarve. Kysely tuotti muun muassa ideoita lasten kasvun kansioden siirtämisestä osittain sähköiseen muotoon muistitikun avulla. Se olisi mahdollistanut kuvien ja videoiden liittämisen

kansioon. Koska ei voida edellyttää kaikkien lasten vanhempien hankkivan muistitikkua, ideaa ei voitu ottaa käyttöön epätasa-arvoisuuden perusteella.

Suoritimme tutustumiskäyntejä päiväkoteihin, joissa oli käytössä toimivia valmiita materiaaleja. Kyseiset päiväkodit valikoituivat kyselyn tulosten perusteella. Päiväkotien kasvun kansiot sisälsivät muun muassa lasten valokuvia, haastatteluita ja taiteellisia tuotoksia, kuten askarteluita ja piirustuksia, kertoen tarinaa lapsen viettämästä ajasta päiväkodissa. Päiväkotien varhaiskasvatuksen työntekijöiden avulla tutustuimme heillä käytössä oleviin materiaaleihin. Vierailuissa korostui pelko omien käytäntöjen sekä persoonallisuuden menettämisestä kasvun kansio -työskentelyssä. Tutustumiskäynnit antoivat hyvän tilaisuuden kertoa tarkemmin kasvun kansio -mallista ja näin poistaa siihen liittyviä pelkoja.

Kenttämuistiinpanot ja kehittämispäiväkirjamerkinnot käsittivät lisätietoa eri lähteistä, sekä omia ajatuksia niihin liittyen. Muistiinpanot sekä kehittämispäiväkirjamerkinnot eivät sisältäneet ristiriitaisuuksia kyselyn vastausten kanssa, vaan sen sijaan tarkensivat vastausten johtopäätöksiä.

Hankkeemme kehittämistoiminnan metodologisena lähtökohtana on tuottaa Naantalinnon kaupungin päiväkotiyksiköille yhtenäinen kasvun kansio -malli, koostamalla yhteen uusia materiaaleja, säilyttämällä vanhoja hyväksi todettuja ja poistamalla materiaaleja, jotka eivät ole toimineet arjessa. Osa materiaalia on muokattu vastaamaan paremmin niihin asetettuja tavoitteita, kuten esimerkiksi lapsen tunteiden ja sosiaalisten taitojen kehittymisen seuraamiseksi. Vanhempien äänen alla olevien materiaalien avulla halusimme lisätä vanhempien osallisuutta ja näkyvyyttä kasvun kansiossa. Tämän tarkoituksena on ollut kasvatuskumppanuuden lisääminen ja tasa-arvoistaminen. Varhaiskasvatuksen työntekijöille tekemämme kyselyn avulla olemme saaneet näyttöön perustuvaa tietoa, johon perustuen olemme tehneet valintoja yhtenäisen kasvun kansion -mallin sisällöstä. (Toikko & Rantanen 2009, 35,38.)

7 KEHITTÄMISHANKKEEN TUOTOS

7.1 Kasvun kansio -mallin sisältö, rakenne ja muoto

Kehittämishankkeemme tuotos on yhtenäinen kasvun kansio -malli Naantalin kaupungin päiväkotiyksiköille, joka pohjautuu aikaisemmin käytössä olleisiin, toimiviksi koettuihin kasvun kansion materiaaleihin ja käytäntöihin. Lopullisessa versiossaan mallikansio koostuu ohjeistuksesta sekä lasten kasvun kansioon liitettäväksi tarkoitetuista valmiista materiaaalipohjista. Käytännöllisistä ja taloudellisista syistä johtuen kasvun kansio -malli on muodoltaan sähköinen tiedostokokonaisuus, joka on tallennettuna Naantalin kaupungin varhaiskasvatuksen työntekijöiden yhteiseen tietokantaan raportin lopusta löytyvän liitteen (Liite 2) mukaisesti.

Mallikansion ollessa sähköinen tiedostokokonaisuus, sen rakenne on jaoteltu tietokoneella luotavien tiedostokansioiden mukaan. Tiedostokansioita on kaikkiaan viisi, joista yksi sisältää ohjeistuksen kasvun kansio -työskentelyyn, kolme on luokiteltu lapsen-, vanhempien - ja varhaiskasvattajan äänien mukaan ja yksi on tyhjä tiedostokansio työntekijöiden omille, yhteiseen jakoon tarkoitetuille lisämateriaaleille. Jokaista ääntä edustavan tiedostokansion alle on tallennettuna kyseisen äänen osallisuutta ja vuorovaikutusta tukevat materiaalisivut. Kaikki materiaalisivut ovat Word -asiakirjoja yhtä Excel -taulukkopohjaa lukuun ottamatta. Kolmen äänen jaottelulla haluamme korostaa jokaisen äänen tärkeyttä osana lapsen kasvua ja kehitystä monimuotoisessa kasvuympäristössä.

Mahdolliseksi toteutusmuodoksi pohdimme myös konkreettisen esimerkkikansion teetättämistä jokaiseen päiväkotiyksikköön, mutta ajatus kumoutui kyseisen muodon toteutuksen epäkäytännöllisyyteen ja taloudelliseen kannattavuuteen. Sähköisen muotonsa ansioista mallikansiolla on selkeä säilytyspaikka ja se on helposti kaikkien päiväkotityöntekijöiden saatavilla. Muita etuja ovat mahdollisuus materiaalisivujen rajattomaan ja monipuoliseen käyttöön – valmiita materiaaalipohjia voi muokata koneella tai tulostettuna mielensä ja tarpeidensa mu-

kaan, eikä sähköisiä materiaalisivuja ole mahdollista käyttää loppuun. Mallikansiota on yksinkertaista päivittää yhteisessä tietokannassa varmistaen jokaisen päiväkotiyksikön olevan ajan tasalla uusimmasta versiosta.

Kasvun kansio -mallin materiaalisivut

Materiaalisivujen suunnittelua ja muokkaamista ovat ohjanneet tavoitteet lapsen elämän monipuolisesta dokumentoinnista identiteetin ja minuuden kehittämisen tukemiseksi. Näin ollen sivujen tarkoituksena on huomioida kasvu- ja kehitysympäristöjen monimuotoisuus niin kolmen äänen näkökulman kuin myös materiaalisivujen monipuolisuuden kautta. Lisäksi olemme myös huomioineet taloudellisuuden materiaalisivujen suunnittelussa suosimalla musta-valkoista ja ulkoisesti yksinkertaista tyyliä. Seuraavaksi kuvaamme tarkemmin sähköisen kasvun kansio -mallimme (Liite 2) asiakirjojen, eli materiaalisivujen, käyttöä ja niiden tarkoitusta. Toimeksiantajan toiveesta, emme ole voineet liittää mallikansiomme materiaalisivuja raportin loppuun liitteiksi.

Lapsen äänen materiaalisivuissa (Taulukko 1.) tarkoituksena on saada lapsen oman kuvallisen ja sanallisen kerronnan kautta dokumentoitua lapsen kasvua ja kehitystä sekä tukea näin niiden seuraamista ja kehittymistä. Sivujen tarkoituksena on kokonaisuudessaan auttaa lasta hahmottamaan itsensä osana ympäristöään ja kannustaa pohtimaan omia yksilöllisiä piirteitään.

Taulukko 1. Lapsen äänen materiaalisivut

Materiaalisivu	Käyttö ja tarkoitus
<i>Kotini ja perheeni</i>	<p>Lapsi piirtää perheensä ja kotinsa sekä vastaa aiheeseen liittyviin kysymyksiin, jotka aikuinen kirjaa ylös.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kodin ja perheen esiin tuominen kasvu- ja kehitysympäristönä • Tukee lapsen kielellisen ja hienomotorisen kehityksen seuraamista

(jatkuu)

Taulukko 1. (jatkuu)

<i>Minä</i>	<p>Lapsi piirtää oman kuvansa ja vastaa itseään koskeviin kysymyksiin, jotka aikuinen kirjaa ylös.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tukee oman minuuden muodostumista • Tukee tunne-elämän taitojen kehityksen seuraamista • Tukee lapsen kielellisen ja hienomotorisen kehityksen seuraamista
<i>Näin käteni kasvaa...</i>	<p>Lapsi piirtää tai maalaa kädenjälkensä.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Havainnollistaa konkreettisella tasolla kasvun etenemistä
<i>Päiväkodissa</i>	<p>Lapsi vastaa päiväkotiaiheeseen liittyviin kysymyksiin, jotka aikuinen kirjaa ylös.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Päiväkodin esiin tuominen kasvu- ja kehitysympäristönä • Tukee kielellisen kehityksen seuraamista
<i>Viikon - - -</i>	<p>Lapsi vastaa itseään koskeviin ”ystävä-kirja” tyyliin kysymyksiin, jotka aikuinen kirjaa ylös. Mukaan liitetään valokuva lapsesta. Tämä sivu esitellään lapsen omalle päiväkotiryhmälle ennen kasvun kansioon liittämistä.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tukee oman minuuden muodostumista
<i>Ystävyys</i>	<p>Lapsi vastaa ystävyysaiheeseen liittyviin kysymyksiin, jotka aikuinen kirjaa ylös.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ystävyysuhteiden esiin tuominen • Tukee kielellisen ja sosiaalisten taitojen seuraamista

Vanhemman äänen materiaalisivuissa (Taulukko 2.) keskitytään kodin ja perheen tietojen esille tuomiseen. Tarkoituksena on pystyä hyödyntämään näitä materiaaleja varhaiskasvatuskeskusteluissa ja kasvatuskumppanuuden tukemisessa lapsen kasvun ja kehityksen hyväksi. Samalla kyseisillä materiaalisivuilla dokumentoidaan lapsen ääntä täydentävää tietoa ja muistoja myös päiväkotimaailman ulkopuolelta.

Taulukko 2. Vanhempien äänen materiaalisivut

Materiaalisivu	Käyttö ja tarkoitus
<i>Alkukeskustelukaavake</i>	<p>Vanhemmat täyttävät kaavakkeen ennen lapsen aloittamista päiväkodissa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Antaa varhaiskasvatuksen työntekijöille tietoa lapsesta • Tuo kasvun kansioon näkökulma ajasta ennen päivähoitoa
<i>Kortti lapselle</i>	<p>Vanhemmat kirjoittavat lapselle vapaamuotoisen kirjeen ja piirtävät paperin toiselle puolelle kuvan.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tukee vanhemman ja lapsen välistä suhdetta
<i>Nimeni tarina</i>	<p>Vanhemmat vastaavat lapsen nimeä koskeviin kysymyksiin ja tehtäviin sekä lisäävät kuvan lapsesta.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vahvistaa lapsen identiteettiä nimen kautta
<i>Perheemme arkea ja juhlaa</i>	<p>Vanhemmat kirjoittavat perheen tavoista ja kokemuksista apukysymysten avulla.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tukee lapsen historian muodostumista sekä perhekulttuuria
<i>Vasu-keskustelukaavake</i>	<p>Vanhemmat täyttävät kaavakkeen ennen varhaiskasvatuskeskustelua.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tuo esiin vanhempien näkemys ja kuvaus lapsen kasvusta ja kehityksestä • Tukee lapsen kasvun ja kehityksen seuraamista

Varhaiskasvattajan äänen materiaalisivuihin (Taulukko 3.) sisältyy kasvun kansion rakennetta ja varhaiskasvatuksen suunnittelua tukevaa materiaalia. Kyseisten sivujen yleisenä tehtävänä on kuvata päiväkotia lapsen toimintaympäristönä ja dokumentoida näin päiväkotimuistoja. Varhaiskasvattajan materiaaleissa korostuu ammatillinen osaaminen havainnoinnin kautta.

Taulukko 3. Varhaiskasvattajan äänen materiaalisivut

Materiaalisivu	Käyttö ja tarkoitus
<i>Ensimmäinen viikko päiväkodissa</i>	Varhaiskasvattaja kirjoittaa lapsen ensimmäisestä päiväkotiviikosta vapaamuotoisen koosteen. <ul style="list-style-type: none"> • Tukee lapsen historian muodostumista
<i>Hassuja tokaisuja ja tilanteita</i>	Varhaiskasvattaja kirjaa ylös lapsen arjessa tapahtuvat hassut tokaisut ja tilanteet. <ul style="list-style-type: none"> • Tukee narratiivisen identiteettitarinan muodostumista
<i>Hyvän jatkon toivotukset sinulle</i>	Lapsen lähtiessä pois päiväkodista tai päiväkotiryhmästä, kirjoittavat varhaiskasvattajat hänelle hyvän jatkon toivotukset. <ul style="list-style-type: none"> • Tukee lapsen minuuden arvokkaaksi kokemista
<i>Tutustumiskäynnillä</i>	Varhaiskasvattaja kirjoittaa ylös ennen päiväkodin aloitusta mahdollisesti suoritettavan tutustumiskäynnin lapsen kotiin. <ul style="list-style-type: none"> • Tallentaa lapsen ja varhaiskasvattajan ensikoh- taaminen ja vahvistaa näin heidän välistä suh- detta
<i>Lapsen havainnointikaavake</i>	Varhaiskasvattaja havainnoi lasta kaavakkeen poh- jalta ennen varhaiskasvatuskeskustelua. <ul style="list-style-type: none"> • Tuo esiin varhaiskasvattajan arvio lapsen kas- vusta ja kehityksestä • Tukee lapsen kasvun ja kehityksen seuraamista
<i>Leikin havainnointi</i>	Varhaiskasvattaja havainnoi ja kirjoittaa ylös lapsen leikkitilanteen toisten lasten kassa. <ul style="list-style-type: none"> • Tukee lapsen kehityksen seuraamista • Tallentaa tärkeitä arjen muistoja
<i>Päiväkodissa tapahtuu</i>	Varhaiskasvattaja kuvaa kuvin ja sanoin jonkin päi- väkodin tai lapsiryhmän erikoistilaisuuden tai tapah- tuman <ul style="list-style-type: none"> • Tukee lapsen kuulumisen tunnetta osana yhtei- söä

(jatkuu)

Taulukko 3. (jatkuu)

<i>Päiväkotielämää</i>	<p>Varhaiskasvattaja havainnoi lasta yhden päiväkotipäivän ajan ja kuvaa päivän kulun vapaamuotoisesti ylös kuvin ja sanoin.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tukee lapsen kasvun ja kehityksen seuraamista • Tukee narratiivisen identiteettitarinan muodostumista
<i>Ryhmän kuukausiohjelma</i>	<p>Varhaiskasvattaja liittää kasvun kansioon ryhmän kuukausiohjelman.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tukee varhaiskasvatustyön suunnitelmallisuutta • Rytmittää kasvun kansion rakennetta
<i>Välilehti</i>	<p>Varhaiskasvattaja tekee kasvun kansioon välilehden jokaiselle toimintakaudelle. Välilehdestä käy ilmi lapsen päiväkotijärjestelmä ja ryhmä, johon hän kuuluu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tukee lapsen kuulumisen tunnetta osana yhteisöä • Rytmittää kasvun kansion rakennetta

7.2 Kasvun kansio -mallin käyttö ja hyödyntäminen

Kasvun kansio -mallin käyttö on tarkoitettu nähdä ja toteuttaa vuorovaikutuksessa muun varhaiskasvatustyön kanssa. Tätä varten olemme laatineet tuotokseen kuuluvaksi myös ohjeistuksen mallikansion käyttöä helpottamaan ja selkeyttämään. Ohjeistus sisältää mallikansion käyttötarkoituksen ja tavoitteet, yleiset ohjeet mallin hyödyntämiseksi, tarkemman ohjeen materiaalisivujen käytön vähimmäisvaatimuksista (Liite 3), esimerkin vuosikellosuunnitelmasta (Liite 4) sekä työntekijöiden omia kokemuksia ja vinkkejä kasvun kansio -työskentelyyn. Ohjeistuksen tavoitteena on saada varhaiskasvatuksen työntekijät kokemaan mallikansion käytön osaksi arkea, ei lisätyönä ja arjen rasitteena. Toimeksiantajan toiveesta, emme ole voineet liittää mallikansiomme ohjeistusta raportin loppuun liitteeksi.

Jotta kasvun kansio -mallin käyttö olisi päiväkodin arjessa sujuvaa, vaatii sen käyttö suunnitelmallisuutta. Mallikansion materiaalisivuja on tarkoitus käyttää

vähintään kerran vuodessa tai lapsen päiväkodissa olon aikana. Ohjeistukseen liitettyssä kuviossa (Liite 3) materiaalisivut ovat jaoteltu näin ollen vuosikohtaisiin ja kansiokohtaisiin materiaaleihin varhaiskasvattajan, vanhempien ja lapsen äänen mukaan. Mukana on muutamia materiaalisivuja, joita poikkeuksellisesti käytetään kaksi kertaa vuodessa. Tällaisia ovat ”Lapsen havainnointikaavake”, ”Välillehti” ja ”Vasu-keskustelukaavake” sekä kerran kuukaudessa käytettävä ”Ryhmän kuukausiohjelma”. Vuosikellon hyödyntäminen suunnittelutyön apuna on yksi mahdollisuus saada valmiiden materiaalien käyttö mukautumaan mahdollisimman vaivattomasti muun työn oheen huomioiden jo suunnitellut ja kehitteillä olevat toiminnot, kuten esimerkiksi joulujuhlat ja vanhempainillat. Tämän vuoksi olemme liittäneet ohjeistukseen esimerkin vuosikello suunnitelmasta (Liite 4), jossa materiaalisivut on jaettu tasaisesti koko vuodelle.

Olemme suunnitelleet kasvun kansio -mallin käytön ja hyödyntämisen kokonaisuudessaan mahdollisimman joustavaksi. Käytettäville materiaaleille ei esimerkiksi ole määritelty ylärajaa. Suositeltavaa onkin täydentää lasten kansioita mahdollisimman rikkaasti muilla kasvun kansio -materiaaleilla, kuten erilaisten tapahtumien ja juhlien ohjelmilla, teemahaastatteluilla ja lasten sadutuksilla. Erityisesti on huomattava dokumentoida lisää lapsen piirroksia, askarteluita ja hänestä otettuja valokuvia. Näin kasvun kansion sisällöstä tulee mahdollisimman monipuolinen.

Kasvun kansio -mallille ei ole myöskään määritelty tiettyä tyyliä, vaan toivottavaa on luovuuden käyttäminen niin materiaalisivujen kuin koko kansio -työskentelyn aikana. Materiaalisivut ovat ulkoasultaan mahdollisimman pelkistettyjä, jotta työntekijöille on mahdollisuus muokata ja koristella niistä päiväkotiyksikön, ryhmän tai vaihtuvien teemojen näköisiä. Sivujen hyödyntäminen edellyttää lapsen kehitystason tuntemusta ja huomioimista. Tämän pohjalta materiaalisivuja voidaan muokata tarpeen mukaan helpommiksi tai toisella tapaa toteutettaviksi. Mikäli varhaiskasvatuksen työntekijöillä on käytössä vastaavanlaisia, hyväksi koettuja materiaaleja, ei niitä ole tarkoituksellista korvata mallikansion pohjilla. Tärkeintä on, että jokaisesta kansioista löytyy samat lapsen

kasvua ja kehitystä kuvaavat asiat järjestelmällisen seuraamisen mahdollistamiseksi.

Parhaan mahdollisen hyödyn saamiseksi on tärkeää, ettei kasvun kansion käyttöä koeta varhaiskasvatustyöntekijöiden keskuudessa vain yksisuuntaiseksi – lapsen toiminnan, kehityksen ja kasvun dokumentoinnin välineeksi – vaan oivallettaisiin sen käytön olevan kaksisuuntaista, varhaiskasvattajan hyödyntäessä sen sisältämää tietoa lapsesta oman lapsilähtöisen toiminnan suunnittelussa ja tukemassa kasvatuskumppanuutta. Kansion tarkoituksena on myös toimia muistuttavana työvälineenä lapsen kasvun ja kehityksen sekä päiväkotikokemusten osa-aikaisessa ja järjestelmällisessä dokumentoinnissa. Näin kasvun kansioista jää myös arvokas muisto niin lapselle kuin hänen vanhemmilleen.

Käyttö ja hyödyntäminen pidemmällä aikavälillä

Mallikansion tarkoituksena on toimia peruspohjana yhtenäiselle kasvun kansio -työskentelylle Naantalın kaupungin päiväkotiyksiköissä. Tavoitteenamme on ollut jättää mallikansio avoimeksi tuleville muokkauksille, jotta sillä on mahdollisuus jalostua käytön yhteydessä ja palvella näin varhaiskasvatuksen työntekijöitä parhaalla mahdollisella tavalla. Hyödyntäessään kansiota olisi tarkoituksenmukaista saada käyttäjät innostumaan sen kehittämistyöstä ja muokkaamaan kansiota eteenpäin. Tämän vuoksi ennen kasvun kansio -mallin virallista käyttöönottoa, syksyllä 2015, tarkoituksena on järjestää varhaiskasvatuksen johtajien puolelta päiväkotien henkilöstölle tiedoksiantotilaisuus yhteisen kasvun kansio -mallin tarkoituksesta ja mahdollisuuksista. Olemme huomioineet kehittämisenäkökulman myös sähköisen mallikansion rungossa, johon olemme varanneet tiedostokansion, ”Muut materiaalit” työntekijöiden omille ideoille ja lisäyksille.

Nykyinen mallimme on kehitetty Naantalın kaupungin päiväkotiyksiköiden työntekijöille, mutta lähettämämme kehittämiskyselyn kautta saimme päiväkotiyksiköiden lisäksi vastauksia kaupungin perhepäivähoidon työntekijöiltä. Olemme kehittämistyössämme hyödyntäneet näitä vastauksia rakentaessamme kasvun kansio -mallia, joten mallin käyttö on mahdollista myös perhepäivähoidon puo-

lella. Perhepäivähoidon työntekijät ovat osoittaneet suurta mielenkiintoa kehittämishankettamme kohtaan. Mallikansiota tullaankin hyödyntämään myös perhepäivähoidon työntekijöiden keskuudessa. Materiaalien käyttö perhepäivähoi-
dossa tulee vaatimaan joitakin muutoksia sivujen ulkonäköön, kuten päiväkotijonon muuttaminen perhepäivähoi-
doksi. Kasvun kansio -mallin ollessa sähköi-
nen tiedostokokonaisuus Naantalin kaupungin varhaiskasvatuksen yhteisessä tietokannassa, vaatii se uudelleen kehittelyä, jotta perhepäivähoidon työntekijät voivat hyödyntää sitä omassa työssään. Nykyisessä muodossaan se ei toimi perhepäivähoidon kentällä, sillä perhepäivähoitajilla ei ole mahdollisuutta päästä päiväkotien henkilöstön tavoin varhaiskasvattajien yhteiseen tietokantaan. Näillä näkymin hoitajille tullaan teetättämään konkreettiset esimerkkikansiot.

Naantalin kaupungin kasvun kansio -malli tarjoaa monipuoliset mahdollisuudet jatkaa kehitystyötä uusien tutkimus- ja kehittämishankkeiden kautta, esimerkiksi lasten ja vanhempien näkökulma voitaisiin tuoda mukaan kasvun kansion kehitystyöhön; miten kansioita voitaisiin heidän mielestään parantaa. Mahdollisten uusien hankkeiden aiheita voisivat myös olla kasvun kansio -mallin käytön juurruttaminen varhaiskasvattajien työarkeen tai selvitys kehittämämme mallin toimivuudesta.

8 LOPPUARVIOINTI JA -POHDINTA

8.1 Kehittämishankkeen ja lopputuotoksen arviointi

Luotettavuus, joka on tieteellisen tiedon oleellinen tunnusmerkki tarkoittaa kehittämistoiminnassa käyttökelpoisuutta. Kehittämishankkeen yhteydessä syntyvän tiedon tulee siis olla todenmukaista ja hyödyllistä. (Toikko & Rantanen 2009, 121 -122.) Seuraavaksi tarkastelemme omaa kehittämishankettamme ja sen lopputuotosta näiden kolmen käsitteen – käyttökelpoisuus, todenmukaisuus ja hyödyllisyys – valossa. Lisäksi arvioimme kehittämisprosessin alussa asetetun kehittämistehtävän ja sen taustalle asetetun tavoitteen saavuttamista suunnitelman, resurssien ja rajausten näkökulmasta huomioiden samalla eettisyyden ja sen pohdinnan.

Kehittämishankkeen tiedon todenmukaisuus ja hyödyllisyys

Koska kehittämishankkeen aihe nousi työkentältä ja siellä esillä olevasta tarpeesta, voidaan itse hankkeen perustella olevan lähtökohtaisesti hyödyllinen. Varmistaaksemme tämän piirteen säilyvän koko kehittämisprosessin ajan, sekä kumpuavan myös hankkeen yhteydessä tuotetussa tiedossa, teimme aktiivisesti yhteistyötä sekä toimeksiantajan että varhaiskasvatuksen työkentän edustajien kanssa. Yhteistyö olikin koko hankkeen ajan mielestämme vastavuoroista ja näin ollen onnistunutta. Kehittämishankkeessamme kerätty tieto, joka toimii lopputuotoksemme eli kasvun kansio -mallin perustana, on peräisin varhaiskasvatuksen työntekijöiltä ja palvelee näin ollen heitä mallikansion käyttäjinä. Lisäarvoa hankkeelle ja tuotetulle tiedolle olisi toki tuonut vanhempien ja lasten ideat ja mielipiteet, joita emme rajallisten resurssien vuoksi voineet kuitenkaan lähteä keräämään.

Kehittämishankkeessa kerätyn tiedon todenmukaisuuden varmistamiseksi noudatimme kehittämiskyselyn toteutuksessa tutkimuksellisen menetelmän edellyttämää suunnitelmallista ja järjestelmällistä työskentelyä (Hirsjärvi ym. 2010, 22). Kysymysten laadinta osoittautui kuitenkin yllättävän haastavaksi. Tämä selvisi

meille käsitellessämme ja analysoidessamme vastauksia. Osaan laatimistamme kysymyksistä, emme saaneet toivotun tarkkoja vastauksia. Näin riskinä oli tiettyssä kohdin liiallinen tulkinnanvaraisuus, jota pyrimme korjaamaan varhaiskasvatuksen henkilöstön edustajien kanssa käydyissä keskusteluissa. Lisäksi toisena heikkona kohtana kehittämiskyselyssämme oli sille järjestetty ajankohta. Kyselyn laatimiseen ohjeistavassa kirjallisuudessa neuvotaan välttämään kyselylomakkeiden lähetystä joulukuussa (Hirsjärvi ym. 2010, 204). Tiedostimme joulun olevan kiireistä aikaa päiväkodeissa, mutta kehittämishankkeemme ajallisista resursseista johtuen ei vaihtoehtoista ajankohtaa ollut tarjolla.

Lopputuotoksen käyttökelpoisuus

Lopputuotosta arvioitaessa onnistumista ja käyttökelpoisuuden täyttymistä kuvaa parhaiten Foorumissa saadut palautteet varhaiskasvatuksen johtajilta, joista seuraavaksi lueteltu muutama:

- ”Upea, tukee ja auttaa kasvattajan tehtävää.”
- ”Kokonaisuus: hyvä, kattava, toimii minkä tahansa ikäisen kanssa niin perhepäivähoidossa kuin päiväkodissa.”
- ”Johtamista helpottava väline, kun on vähimmäisvaatimus, johon vedota havainnoinnin ja dokumentoinnin suhteen.”

Varhaiskasvatuksen johtohenkilökunta näki mallikansion muodostavan hyvän ja valmiin kokonaisuuden, jossa sekä lapsi, vanhemmat että varhaiskasvattaja on huomioitu. Näin on saatu lisättyä lapsen ja vanhempien osallisuutta varhaiskasvatuksessa. Tuotoksen sisältö ja ulkonäkö tukevat mielipiteiden mukaan käyttökelpoisuutta. Selkeä jako tuo ryhdin kasvun kansio -työskentelyyn ja ”visuaalisesti hausalla ulkonäöllä” puolestaan innostetaan mallin käyttöön. Mallikansio ei alustavan arvioinnin mukaan myöskään ”kahlitse”, vaan antaa mahdollisuuden käyttää omia pohjia ja näkemyksiä. Yhdessä nämä kaikki piirteet poistavat pelon kasvun kansio -mallin ylivoimaisuudesta.

Foorumissa kasvun kansio -malli todettiin siis käyttökelpoiseksi ja tuotos otetaan virallisesti käyttöön syksyllä 2015. Ainoastaan muutaman materiaalisivun kieliasuun nähtiin tarpeelliseksi tehdä muutoksia ennen tuotoksen luovutusta toimeksiantajalle. Tuotoksen lopullinen käyttökelpoisuus varmentuu kuitenkin

vasta ajan myötä, kun kasvun kansio -malli on otettu käyttöön ja henkilökunnalla on ollut mahdollisuus kokeilla mallikansion toimivuutta käytännössä. Kehittämishankkeen onnistumisen lopulliseen arviointiin vaikuttaa myös olennaisesti valmiin tuotoksen saama vastaanotto varhaiskasvatuksen henkilökunnan puolelta.

Kehittämistehtävän ja tavoitteen saavuttaminen

Kehittämistehtävänämme on ollut kehittää Naantalın kaupungille yhtenäisen kasvun kansio-malli päiväkotiyksiköiden varhaiskasvatushenkilöstön arjen työvälineeksi. Taustalla puolestaan on ollut vaikuttamassa tavoite saada kasvun kansioihin tulevaisuudessa kaikki kolme ääntä kuuluviin lapsen mahdollisimman monipuolisen ja vahvan identiteetin kehittämiseksi. Omasta mielestämme saavutimme nämä alussa asetetut määränpäättämät niin hyvin kuin se käytössä olevilla resursseilla oli mahdollista. Ajallisiin resursseihin kiinnitimme erityisesti jo kehittämishankkeen alussa huomiota tehdessämme hankkeemme rajauksia. Tämän lisäksi olemme huomioineet myös taloudellisuuden kehittämishankkeen lopputuotoksen muodon yhteydessä.

Alkuperäinen kehittämishankkeemme suunnitelma muokkautui hankkeen kuluessa säilyttäen kuitenkin päälinjansa. Suurin vastoinkäyminen oli lupanomuksen käsittelyn pitkittyminen, mikä aiheutti myöhästymistä suunnitellusta aikataulusta. Olimme kuitenkin varanneet jonkin verran joustovaraa ja näin ollen saimme kurottua menetetyn ajan kiinni.

Eettisyyden pohjana kehittämishankkeessamme on asiakkaan ihmisarvon ja yksilöllisyyden kunnioittaminen sekä tasa-arvo. Tapa miten kohdata lapsi ja vanhemmat sekä oikeus olla oma itsensä. Miten he tulevat kuuluksi ja nähdyksi. Eettisyys tähtää hyvän ja väärän erottamiseen, mikä vaatii näiden kysymysten pohtimiseen yllättävissä ja ennalta arvaamattomissa tilanteissa. Ammatillisesti eettisyys merkitsee taitoa miettiä ja kyseenalaistaa omaa ammatillista toimintaa sekä päätöksentekoa. (Talentia 2012.)

Eettisiä haasteita kohtasimme kehittämishankkeen aikana muutamia. Suurimmaksi eettisen pohdinnan kohteeksi muodostui työntekijöiden osallisuus oike-

assa suhteessa kehittämishankkeeseen. Hankkeen kehittämistehtävän ja tavoitteen saavuttamiseksi koimme tärkeäksi muodostaa jokaiselle kaupungin varhaiskasvatuksen työntekijälle mahdollisuuden osallistua kehittämistyöhön mukaan. Samalla tuli kuitenkin pyrkiä osallisuuden mahdollistamisessa välttämään työmäärän kasvattamista liian suureksi. Varhaiskasvatuksen työntekijöiden pää-tarkoituksena on päivähoitoyksiköissä lasten parissa toteutettava työ. Eettisistä lähtökohdista käsin kehittämishanke ei siis saa rasittaa työntekijöitä tai heidän työtehtäviään. Lisäksi kyselyiden vastauksia käsiteltäessä oli kiinnitettävä huomiota varhaiskasvatustyöntekijöiden ja päiväkotityksiköiden väliseen tasa-arvoon. Näin ollen valmiiden materiaalien keruussa oli oltava selkeät ja puolueettomat perustelut kyseisten materiaalien ja päiväkotivierailuiden valikoitumiseksi.

8.2 Ammatillisen kasvun pohdinta

Ammatillista kasvuamme voidaan kuvata prosessina kehittämishankkeemme aikana. Prosessi on edennyt paikoin nopeasti, välillä hidastuen ja jopa pysähtyen. Näistä vaiheista juuri pysähdys on merkityksellinen ajanjakso. Silloin aiemmin opittu tieto muokkautuu osaksi ajattelua ja lopulta rakentuu osaksi sen aikaista ammatillisuutta. (Mäkinen ym. 2009, 33.) Hankkeemme edetessä ovat alkuvaiheessa irrallisena olleet asiat löytäneet oman paikkansa, juuri oman ymmärryksen lisääntyessä. Opinnäytetyönämme toimineen kehittämishankkeen henkilökohtaisena taustatekijänä ja aiheen rajautuminen varhaiskasvatuksen kentälle oli halu suorittaa lastentarhanopettajan pätevyys opinnoissamme. Kiinnostuksemme kasvun kansio -aihetta nousi halusta kehittää omia taitoja kasvun kansio -työskentelyssä.

Työskentelymme kehittämishankkeemme parissa on vahvistanut teoreettista osaamistamme. Kasvun kansioon liittyvä tieto on ollut hyvin laajaa varhaiskasvatuksellista osaamista edistävä kokonaisuus. Siihen on sisältynyt tietoa muun muassa kasvatuskumppanuudesta, lapsen kehityksestä ja kasvusta sekä pedagogisesta suunnitelmallisuuden tärkeydestä. Työskentelymme kehittämishank-

keen parissa on näin antanut paljon tulevaisuuttamme ajatellen, vahvistaen omaa ammatillista osaamista ja varmuuden tunnetta. Hankkeemme aiheeseen perehtymällä olemme saaneet muun muassa arvokasta menetelmäosaamista ja oppineet tarkastelemaan varhaiskasvatustyön merkitystä kaikkien kolmen äänen, eli lapsen, vanhempien ja varhaiskasvattajan näkökulmasta. Suuntaavien työharjoittelu, joka sijoittui ajallisesti rinnan hankkeemme kanssa, antoi arvokasta käytännön tietoa teorian tiedon rinnalle. Kaiken edellä esitetyn lisäksi, kehittämishankkeemme on lisännyt ammattieettistä pohdintaamme ja reflektiota, tietoisuutta omista eettisistä valinnoista ja niiden perusteista. Ammatillinen kasvu ei tapahdu itsestään, vaan vaatii jokaista itse huolehtimaan siitä. Koulutuksen jälkeen työelämään siirryttäessä, se luo ammatilliseen kasvuun ja asiantuntijaksi kasvamisessa omat haasteensa. (Mäkinen ym. 2009, 34 -35, 43.)

LÄHTEET

- Edu. 2015. Portfolio päiväkodissa. Viitattu 2.1.2015
http://www03.edu.fi/oppimateriaalit/portfolioid/port_5.htm
- Estola, E. 2002. The Body in Early Childhood. Teachers' Stories. Teoksessa Huttunen, R.; Heikkinen, H. & Syrjälä, L. (toim.) Narrative Research. Voices of Teachers and Philosophers. Jyväskylä: SoPhi 67, 241–258.
- Farquhar, S. 2012. Narrative Identity and Early Childhood Education. Educational Philosophy and Theory. Vol. 44, No 3/2012, 289–301.
- Glaserfeld (von), E. 1995. A constructivist approach to teaching. Teoksessa: Steffe, L.P. & Gale, J. (toim.) Constructivism in education. Lawrence Erlbaum Associates.
- Heinonen, H. & Kuikka, M. 2013. Pienten piirissä. Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Lapsen oikeuksien toteutuminen nyky-yhteiskunnassa. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Helenius, A.; Karila, K.; Munter, H.; Mäntynen, P. & Siren-Tiusanen, H. 2001. Pienet päivähoitossa. Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Helsinki: WSOY.
- Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hujala, E., Puroila, A-M., Parrila, S. & Nivala, V. 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Vantaa: Edufin Oy.
- Hytönen, E. 2012. Kasvunkansio osana päiväkodin arkea. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Espoo: Laurea-ammattikorkeakoulu.
- Hyvinkää 2015. Kunnallinen päivähoito, hoidon alkaessa. Viitattu 3.1.2015
<http://www.hyvinkaa.fi/fi/kasvatus-ja-opetus/Varhaiskasvatuspalvelut/Kunnallinen-paivahoito/Hoidon-alkaessa/#.VKf389KsVnN>
- JHL 2014. Kasvunkansiot. Viitattu 31.12.2014
http://www.jhl.fi/portal/fi/tyoelama/ammattialatoiminta/varhaiskasvatus/varhaiskasvatuksen_arki_-kirjoitussarja/kasvunkansiot/
- Järvenpää 2015. Tenavanetti. Viitattu 3.1.2015 http://www.jarvenpaa.fi/--Tenavanetti--/sivu.tmpl?sivu_id=5234
- Kalliala, M. 2012. Lapsuus hoidossa? Aikuisten päätökset ja lasten kokemukset päivähoitossa. Helsinki: Gaudeamus.
- Kankaanranta, M. 1998. Kertomuksia kasvusta ja oppimisesta. Portfoliot siltana päiväkodista kouluun. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitos.
- Kanninen, K. & Sigfrids, A. 2012. Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kaskela, M. & Kronqvist, E.-L. 2012. Niin ainutlaatuinen. Näkökulmia lapsen yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. 3. painos. Helsinki: Stakes.
- Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Koivunen, P-L. & Lehtinen, T. 2015. Kasvu kiikarissa. Havainnoinnin käsikirja varhaiskasvattajille. Jyväskylä: PS-kustannus.

- Kola-Torvinen, P. 2005. Digitaalinen kasvun kansio kasvatuskumppanuuden tukena. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Varhaiskasvatuksen laitos. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Kronqvist, E.-L. & Pulkkinen, M.-L. 2007. Kehityspsykologia – matkalla muutokseen. Helsinki: WSOY.
- Lindström, T. & Tiainen, S. 2013. Opas lastentarhaopettajalle: kasvun kansio -työskentelyn aloitus päiväkodissa. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Helsinki: Metropolia ammatti-korkeakoulu.
- Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2009. Lapselle hyvä päivä tänään. Näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. Vantaa: Pedatieto.
- Myllymäen päiväkotit. 2010. Myllymäen päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma. Viitattu 3.1.2015
http://paivahoito.uki.fi/files/orig/35_Myllym%C3%A4en%20p%C3%A4iv%C3%A4kodin%20Varhaiskasvatussuunnitelma.pdf
- Mäkinen, M. 2011. Minä olen ja kuulun! Lapsen identiteetin tukeminen. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 95–108.
- Mäkinen, P.; Raatikainen, E.; Rahikka, A. & Saarnio, T. 2009. Ammattina sosionomi. Helsinki: WSOYpro.
- Naantalin kaupunki. 2010. Naantalin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. Viitattu 2.1.2015
www.naantali.fi/perhe_ja.../fi.../Varhaiskasvatussuunnitelma.pdf
- Okkeri, J. 2012. Kasvun kansiot Kotkan päivähoitossa. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Kotka: Kymenlaakson ammattikorkeakoulu.
- Opetushallitus. 2014. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Viitattu 11.10.2014
www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/esiopetus
- Poikolainen, J. 2002. Kasvatustietoisuuden ulottuvuuksia. Vanhempien käsityksiä kasvatuksesta ja vanhemmuudesta. Kasvatustieteen laitoksen tutkimuksia 182: Helsingin yliopisto.
- Päiväkotit Viidakkorumpu 2014. Kasvun kansio. Viitattu 31.12.2014
<http://www.paivakotiviidakkorumpu.fi/7>
- Rapala, E. 2009. Päiväkodin varhaiskasvatushenkilöstön asiantuntijuuden kehittäminen. Opinnäytetyö Sosiaalialankoulutusohjelma. Turku: Turun ammattikorkeakoulu
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Viitattu 5.3.2015 http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L5_6.html
- Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.
- Sinkkonen, J. 2012. Lapsen kanssa hyvinä ja pahoinä päivinä. Helsinki: WSOY.
- Suomen Reggio Emilia -yhdistys ry. 2015. Reggio Emilia ja Reggio Emilia -pedagogiikka. Viitattu 5.3.2015 <http://www.reggioemilia.fi/>
- Talentia 2012. Arki, arvot, elämä, etiikka – Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. Viitattu 12.4.2015 http://www.talentia.fi/tyoelamassa/ammattietiikka/ammattieettiset_ohjeet
- Taylor, C. 1989. Sources of the self. The Making of the modern identity. Cambridge: University Press.

- THL. 2014. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Viitattu 11.10.2014
www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/lait/varhaiskasvatus/linjaavat/vasu-asiakirja
- Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämissprosessiin, osallistamiseen ja tiedon tuotantoon. Tampere: Tampere University Press.
- Turun kaupunki. 2013. Turun varhaiskasvatussuunnitelma. Viitattu 3.1.2015 file:///C:/Users/samuli/Downloads/Turun%20varhaiskasvatussuunnitelma_2013.pdf
- Tynjälä, P. 1999. Oppiminen tiedon rakentamisena. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteita. Helsinki: Tammi
- Vilkkä, H. & Airaksinen, T. 2004. Toiminnallinen opinnäytetyö. 1.-2. painos. Helsinki: Tammi.
- Winnicot, D. 1971. Playing and reality. Harmondsworth: Penguin Books.

Kehittämiskysely ja saateviesti

Hei,

olemme Turun ammattikorkeakoulun kolmannen vuoden sosionomiopiskelijoita ja tekemässä opinnäytetyötämme Naantalin kaupungille. Tarkoituksena on kehittää konkreettinen ja yhtenäinen kasvun kansio -malli teidän, päiväkotiyksiköiden käyttöön. Tavoitteena on samanaikaisesti hakea keinoja siihen, miten saada kasvun kansiossa sekä työntekijöiden, vanhempien että lapsen oma ”ääni” kuuluviin – eli osallisuus huomioitua – lapsen identiteetin kehittämiseksi. Jotta onnistuisimme luomaan teille järjestelmällisen ja oikea-aikaisen apuvälineen lapsen päiväkotikokemuksien sekä kasvun ja kehityksen dokumentointiin, kutsumme teidät mukaan kehittämistyöhön. Vastaamalla kehittämiskyselyymme annatte arvokasta ja asiantuntevaa tietoa käyttöömmme.

Yhteistyöterveisin,

Leena Frilander-Poikonen ja Senni Laukkanen

KASVUN KANSIO – KEHITTÄMISKYSELY

Kyselyyn vastataan **ryhmäkohtaisesti** ja vastauslomakkeet tulee lähettää **sähköpostitse** osoitteeseen:

_____ **TAI** _____

Palautus viikolla 51. Vastaamme mielellämme mahdollisiin kyselyyn liittyviin kysymyksiin, jotka voitte lähettää yllä oleviin sähköpostiosoitteisiin.

Päiväkoti: _____

Ryhmän nimi ja ikäjakauma: _____

a) lapsen äänen

b) vanhemman äänen

c) varhaiskasvatuksen työntekijän äänen esiin tuomiseksi?

a) rakenteeltaan

b) sisällöltään?

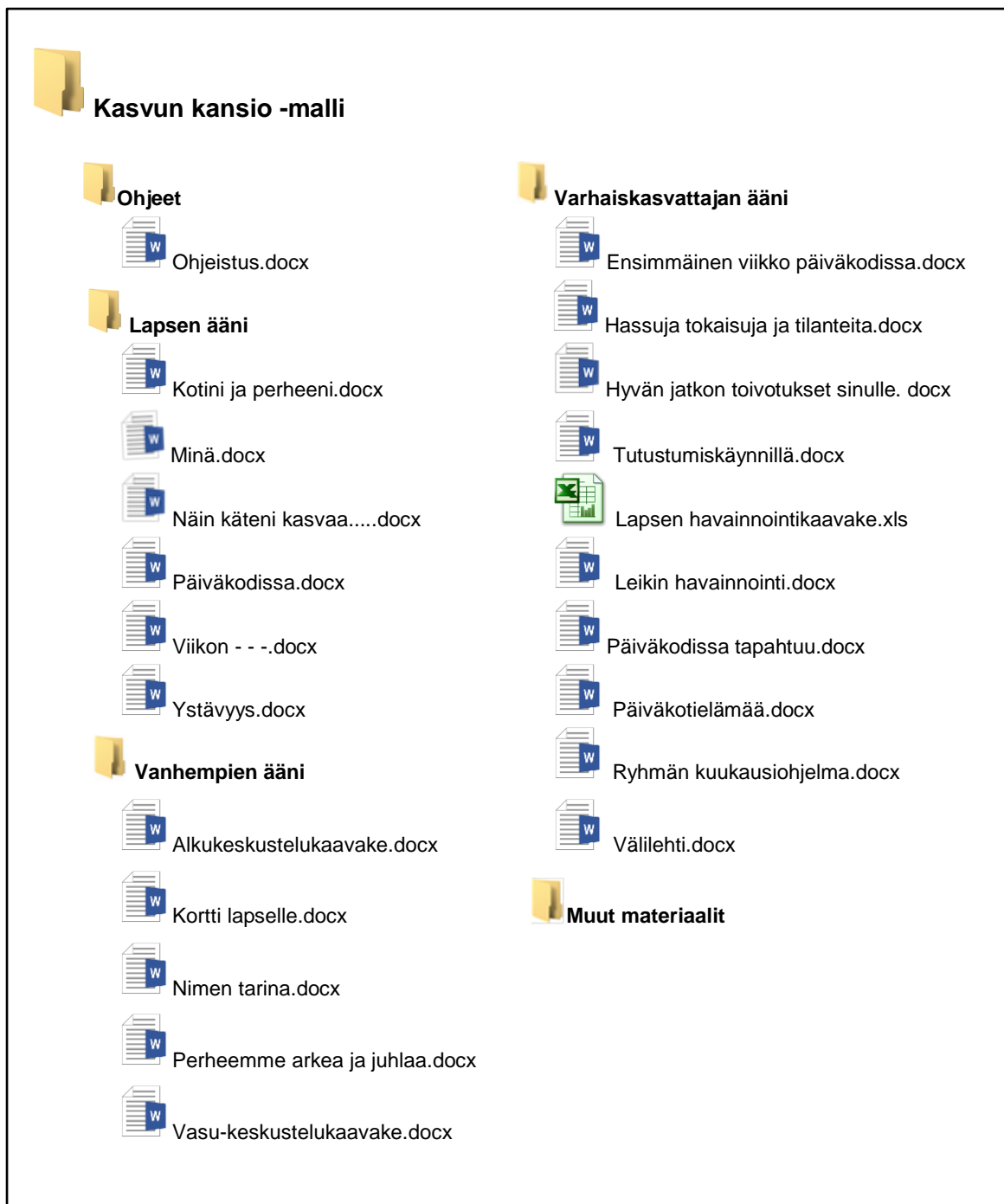
a) lapsen

b) vanhempien

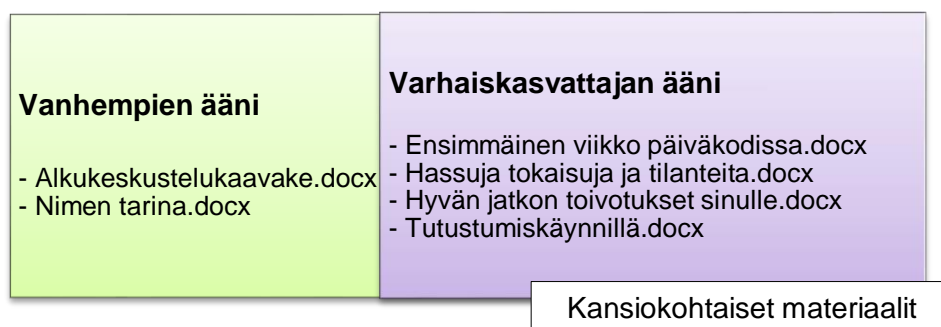
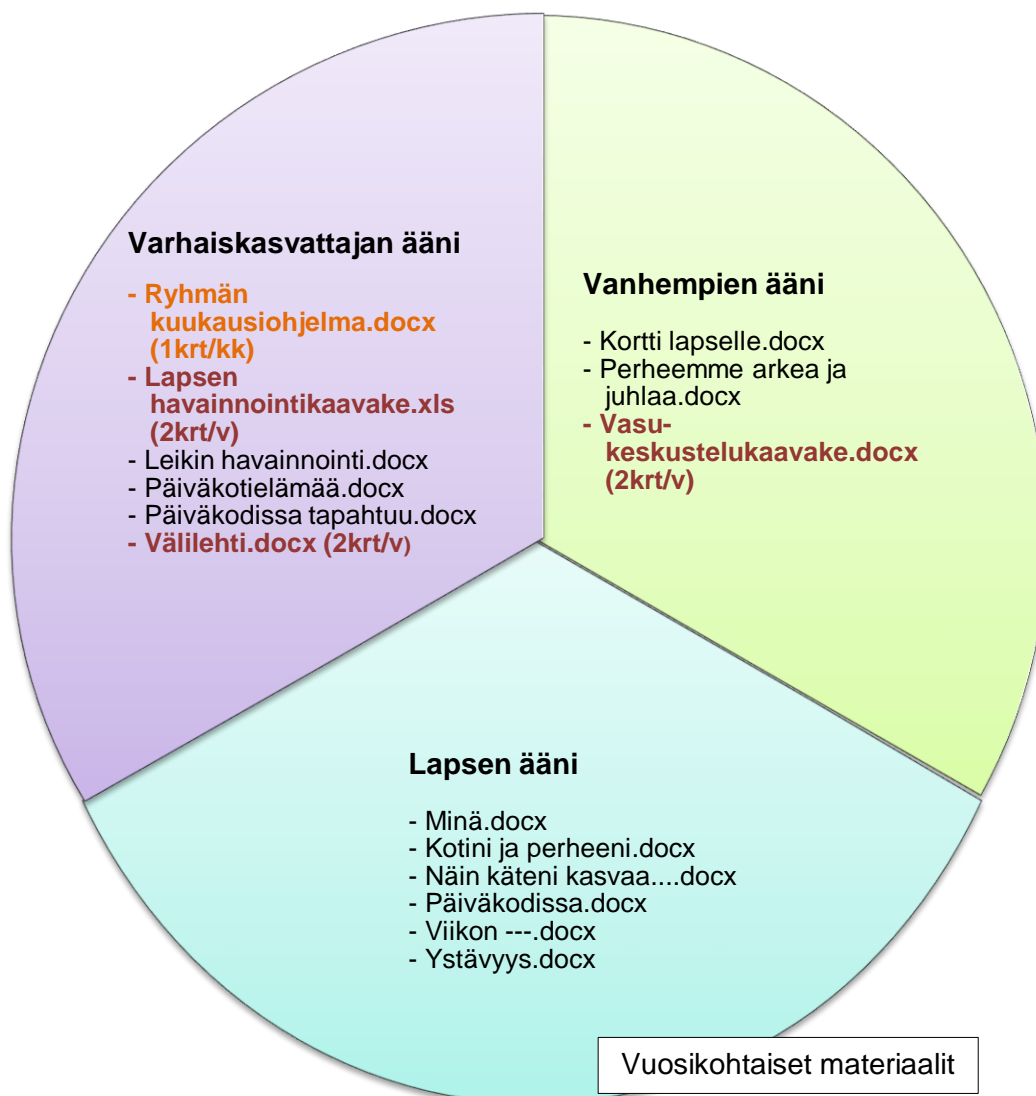
c) varhaiskasvatuksen työntekijän näkökulmasta?

Kiitos vastauksistanne!

Sähköisen kasvun kansio -mallin sisältö ja rakenne

Vähimmäisvaatimukset materiaalisivujen käytölle

Esimerkki vuosikello-suunnitelma

